

ESTUDIS

37

**SITUACIÓ LABORAL
DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA
A CATALUNYA**

INFORME 2018

La joventut estrangera

centre
d'estudis
i recerca
sindicals

SITUACIÓ LABORAL DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

Informe 2018

La joventut estrangera

Daniel Garrell Ballester

Carles Bertran Bruguera

Desembre 2018

Centre d'Estudis i Recerca Sindicals

Via Laietana, 16, 5a planta

08003 Barcelona

Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers

Via Laietana, 16, 1a planta

08003 Barcelona

ÍNDEX

Presentació	5
1. La població estrangera a Catalunya	7
2. La població estrangera en el mercat de treball	15
3. La joventut estrangera en el mercat de treball a Catalunya	41
4. El treball de la joventut estrangera	53
5. Conclusions generals de les dades quantitatives	67
6. L'anàlisi qualitatiu. L'opinió de les persones expertes	71
7. Conclusions de l'anàlisi qualitatiu	79
8. Propostes	81

PRESENTACIÓ

Presentem l'Informe de l'any 2018 sobre la situació laboral de la població estrangera a Catalunya, que fa referència a les dades sobre la presència de persones estrangeres a Catalunya i la seva situació en el nostre mercat de treball durant l'any 2017.

Com l'any anterior, l'Informe incorpora una part de tipus monogràfic centrada en aquesta ocasió en la situació laboral de la població estrangera jove. Amb aquest objectiu, a banda de la part d'anàlisi general sobre la situació de la població estrangera, s'ha dedicat un espai a l'anàlisi de dades de l'Enquesta de Població Activa que poden aportar informació sobre les característiques de perfil i les condicions de treball del col·lectiu de joves estrangers/es.

També, seguint el model d'informe iniciat l'any anterior, incorporem una part d'anàlisi qualitativa a partir de l'anàlisi dels resultats d'un grup de discussió de persones expertes en el fenomen del treball juvenil i la situació de la joventut estrangera. L'ús d'aquesta tècnica ens permet d'obtenir un coneixement més aprofundit del fenomen del que ens proporcionen les dades estadístiques disponibles, les quals són clarament insuficients, tot i les limitacions òbvies per generalitzar alguns aspectes de les conclusions.

Com a resultat de la recerca, es presenten un seguit de propostes orientades a millorar els processos d'inserció laboral del col·lectiu de joves estrangers/res i les seves condicions laborals.

Com l'any anterior l'estudi és el resultat de la col·laboració entre el Centre d'Estudis i Recerca Sindicals i el Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers.

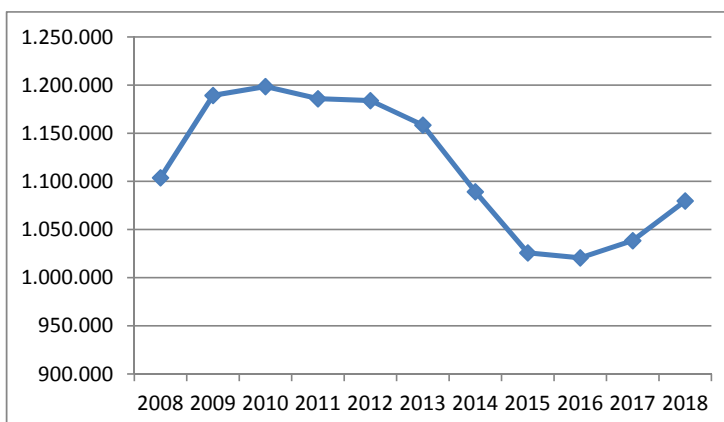
1. LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

1.1. La població estrangera empadronada

En aquest primer punt tractarem la presència de persones estrangeres a Catalunya a partir de les dades del Padró Continu d'Habitants. Les dades del Padró són les que s'aproximen més a la presència real de població estrangera, atès que s'hi poden inscriure les persones estrangeres independentment de si tenen autorització de residència o no i, per tant, en un principi poden incloure, si més no, una part de la població estrangera sense autorització administrativa. En aquest informe hem utilitzat les darreres dades disponibles que són de l'1 de gener del 2018, que són encara, en el moment de la seva utilització per a aquest informe, provisionals. Es tracta de dades que l'INE ofereix com a avançament i que, de fet, ens informen del nombre de persones empadronades de nacionalitat estrangera en finalitzar l'any 2017, que era de 1.079.712.

Com podem veure en els gràfics 1.1 i 1.2, l'augment continuat d'empadronats estrangers s'atura a principis del 2010 (creixement inferior a l'1 %). L'1 de gener del 2011 aquest estancament es converteix ja en creixement negatiu, la qual cosa significa la primera reducció d'estrangers empadronats de la història recent. Aquesta pèrdua de població estrangera continua durant els cinc anys següents, fins que a 1 de gener del 2017 torna a haver-hi un augment respecte l'any anterior, increment que continua durant el 2018.

Gràfic 1.1. Persones empadronades de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

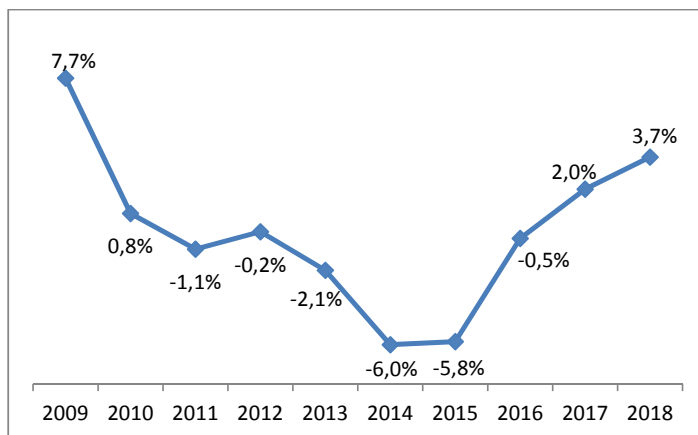

*Les dades del 2018 són una estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística (INE)*, Padró Continu d'Habitants

El Gràfic 1.2 ens mostra com el 2011 presenta la primera pèrdua de persones empadronades que, tot i la puntual recuperació del 2012, continua fins el gener del 2016. Com dèiem doncs, no és fins el 2017, nou anys després de l'inici de la crisi econòmica, que torna a produir-se un increment de la població estrangera empadronada. Aquesta tendència es confirma i es reforça durant el 2018.

Gràfic 1.2. Variació interanual de persones empadronades de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

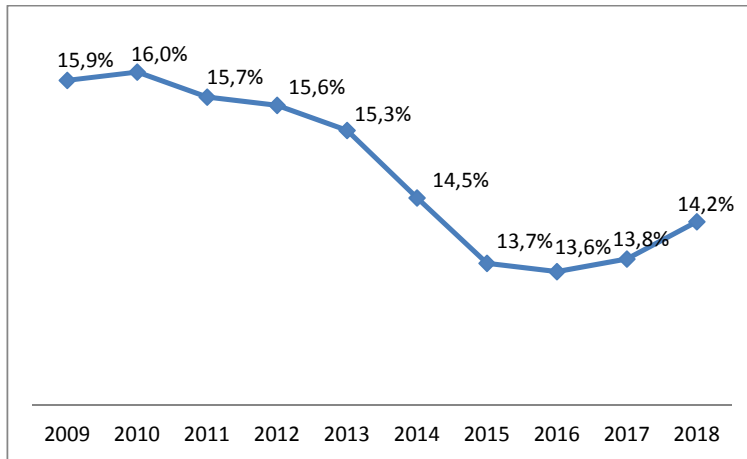
*Les dades del 2018 són una estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

D'altra banda, tal com ens mostra el Gràfic 1.3, el pes de la població estrangera empadronada a Catalunya es veu afectat per aquest augment de persones empadronades estrangeres. El percentatge de població estrangera, que havia anat minvant de manera continuada fins el 2016, torna a créixer i en el 2018 s'acosta al percentatge del 2014.

Gràfic 1.3. Pes de les persones empadronades de nacionalitat estrangera sobre el total de persones empadronades.

Catalunya, 1 de gener de cada any

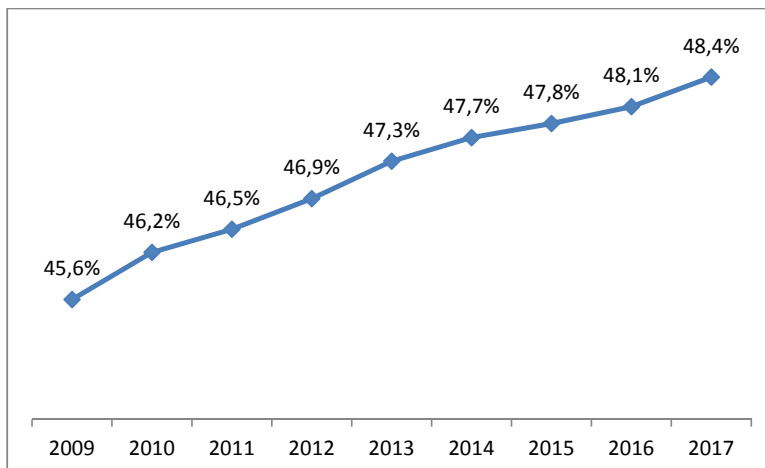

*Les dades del 2018 són una estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Si analitzem la distribució de persones estrangeres empadronades a Catalunya per sexes, reflectida al Gràfic 1.4, al llarg dels darrers vuit anys el percentatge de dones ha augmentat en 2,8 punts percentuals, i ho ha fet de forma ininterrompuda. Malgrat aquesta tendència a l'alça en la proporció de dones dins del col·lectiu immigrant, cal no oblidar que la seva presència en el total de població estrangera empadronada encara és inferior a la dels homes (51,6 %).

Gràfic 1.4. Evolució de la proporció de dones estrangeres empadronades sobre el total de persones empadronades estrangeres a Catalunya. 1 de gener de cada any

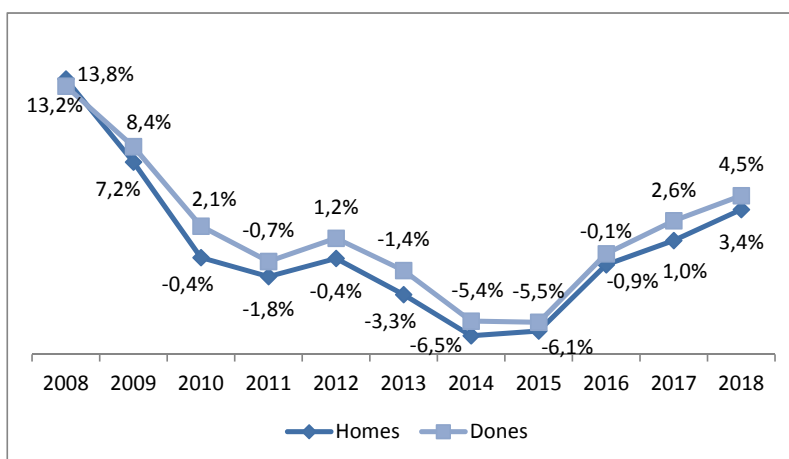

*Les dades del 2018 són una estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El gràfic següent ens mostra per què està creixent el pes de les dones, especialment en aquests darrers anys. Aquest creixement és fruit de tres factors que es poden observar al gràfic. El primer que observem és que des del 2009 l'increment de dones empadronades és superior a l'increment d'homes. El segon que cal destacar és que els homes inicien la reducció d'efectius un any abans que ho facin les dones. Finalment, i més important, la reducció d'efectius masculins durant els darrers anys és sempre superior a la de les dones i els increments dels dos darrers anys són inferiors.

Gràfic 1.5. Variació relativa de la població estrangera empadronada. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2018 són una estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Tal com ens mostra la Taula 1.1., entre principis del 2017 i principis del 2018 l'increment de població estrangera més important s'ha donat en el tram d'edat de 45 a 64 anys, molt per sobre dels altres trams d'edat. Els majors de 64 anys es redueixen.

Taula 1.1. Variació interanual de persones estrangeres empadronades per grups d'edat. 1 de gener de cada any*

	2017	2018	Variació
0 a 14	163.208	167.085	2,4 %
15 a 29	236.610	244.916	3,5 %
30 a 44	396.873	405.797	2,2 %
45 a 64	181.022	219.494	21,3 %
65 i més	63.649	42.420	-33,4 %
Total	1.041.362	1.079.712	3,7 %

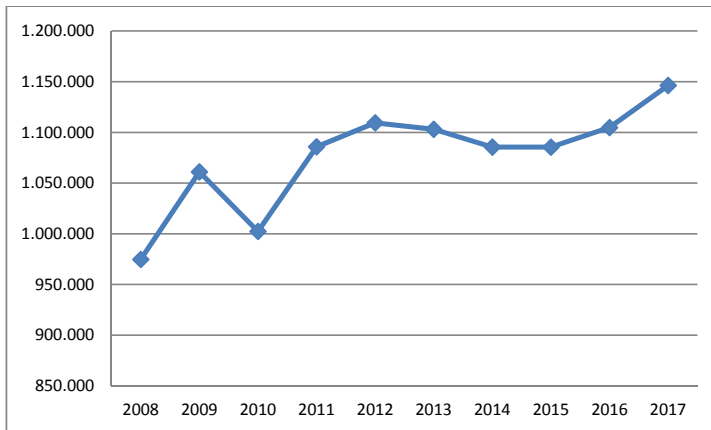
*Les dades del 2018 són una estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

1.2. La població estrangera amb permís de residència a Catalunya

Un cop acabat l'any 2017, el nombre d'estrangers amb certificat de registre o autorització de residència en vigor a Catalunya és de 1.146.319 persones, cosa que significa un increment de 41.537 residents estrangers en relació amb l'any 2016. Això confirma el canvi de tendència iniciat l'any anterior, després de tres anys de reducció de població estrangera amb residència legal a Catalunya.

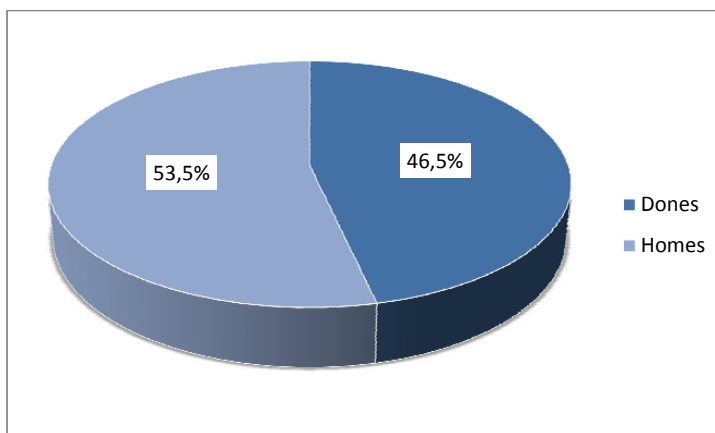
Gràfic 1.6. Persones estrangeres residents a Catalunya. 31 de desembre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* de la *Secretaría General de Inmigración y Emigración*

A finals del 2017 hi havia 613.765 estrangers i 532.554 estrangeres amb residència legal a Catalunya, tal com mostra el següent gràfic.

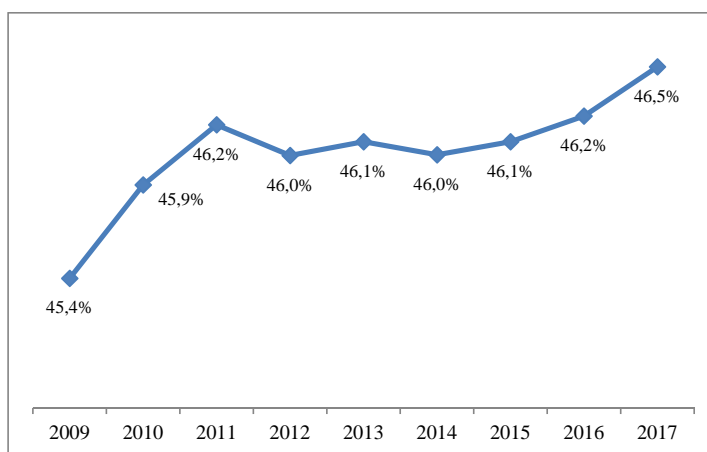
Gràfic 1.7. Persones estrangeres residents per sexes a Catalunya. 31 de desembre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* de la *Secretaría General de Inmigración y Emigración*

Aquesta diferència de més de set punts a favor dels homes s'ha mantingut relativament estable durant els darrers anys variant poques dècimes, tal com ens mostra el Gràfic 1.8, tot i que en el 2017 es confirma una lleugera tendència a l'increment del pes de les dones.

Gràfic 1.8. Evolució de la proporció de dones estrangeres residents sobre el total de residents estrangers a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* de la *Secretaría General de Inmigración y Emigración*

La Taula 1.2 ens presenta la distribució dels residents estrangers a Catalunya per grans zones geogràfiques d'origen. Com podem observar, el col·lectiu majoritari és el comunitari, tot i que en el 2017 ha reduït la seva presència respecte a l'any anterior. Dels col·lectius estrangers amb un pes important, els originaris de l'Europa no comunitària i de l'Amèrica Llatina són els que creixen més. En el cas dels segons això significa el trencament d'una tendència a la reducció iniciada el 2010.

Taula 1.2. Persones estrangeres amb autorització de residència, per zones geogràfiques d'origen 31 de desembre del 2017

	Residents	% sobre total	Variació
UE	444.651	38,8 %	-14,3 %
Resta Europa	50.430	4,4 %	44,8 %
Àfrica	292.380	25,5 %	6,9 %
Amèrica Nord	6.314	0,6 %	93,4 %
Amèrica Llatina	192.839	16,8 %	47,5 %
Àsia	158.703	13,8 %	10,9 %
Oceania	698	0,1 %	134,2 %
No consta	304	0,0 %	35,7 %
Total	1.146.319	100,0 %	3,8 %

Font: elaboració pròpia a partir de dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* de la *Secretaría General de Inmigración y Emigración*

La Taula 1.3 també recull les dades per règim de residència. Com podem veure, la població amb autorització de residència de règim comunitari és la que més creix i augmenta el seu pes en el total de la població resident. Tot i que les autoritzacions de règim general també creixen respecte l'any anterior, el percentatge d'autoritzacions de règim comunitari s'acosta al percentatge d'autoritzacions de règim general.

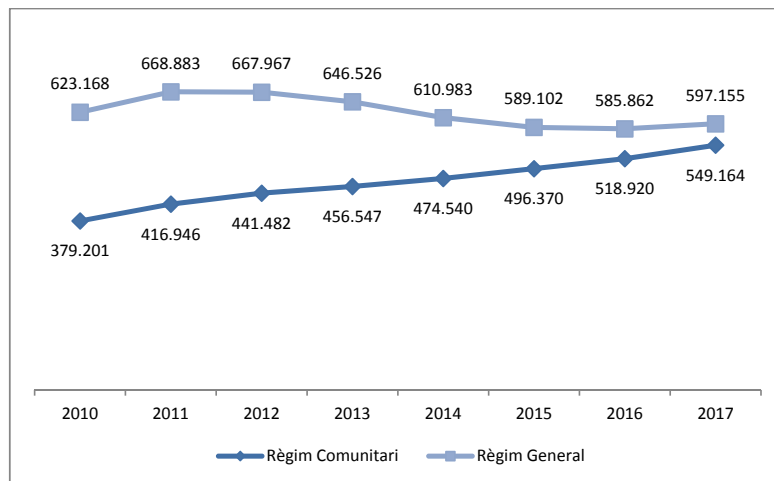
Taula 1.3. Persones estrangeres residents segons règims. Catalunya, 31 de desembre 2017

	Residents	Percentatge sobre el total	Taxa creixement interanual
Règim comunitari	549.164	47,9 %	5,8 %
Règim general	597.155	52,1 %	1,9 %
Total	1.146.319	100 %	3,8 %

Font: elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

El Gràfic 1.9 ens mostra l'evolució d'ambdós règims. Hi podem observar com l'increment continuat del col·lectiu de règim comunitari contrasta amb la reducció, també sostinguda, del col·lectiu de règim general, provocada per la reducció de nous estrangers, fins arribar a la pèrdua de població estrangera durant el període de crisi. Durant l'any 2017 però tornen a augmentar les autoritzacions de residència de règim general, tot i així, com dèiem, la diferència es continua reduint.

Gràfic 1.9. Evolució del nombre de persones estrangeres residents a Catalunya segons el règim de residència

Font: elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración*

Resum del capítol

A l'inici del 2018 es confirma el canvi de tendència, iniciat l'any anterior, en l'evolució del nombre de població estrangera empadronada car continua el seu creixement. Com a conseqüència d'això, també continua augmentant el pes de la població estrangera sobre el total de població empadronada. El percentatge de dones estrangeres empadronades augmenta i s'acosta al 49 %, perquè l'increment de les dones és més alt que el dels homes. Aquest creixement afecta als grups de més edat, a partir dels 45 anys

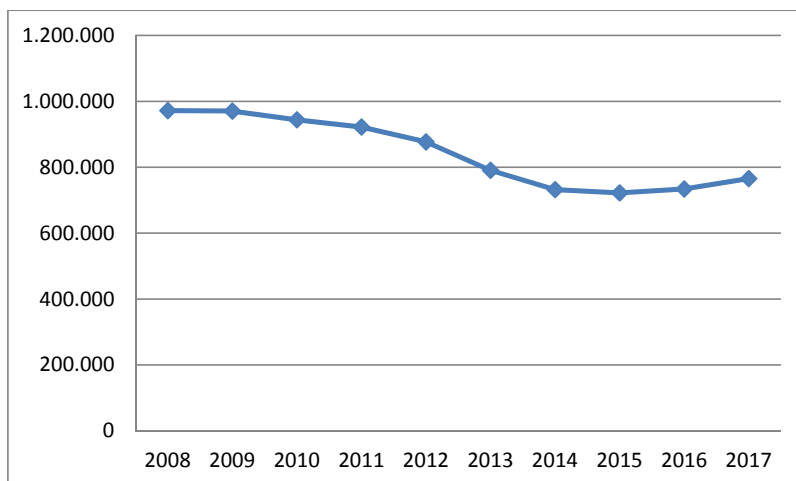
Com en el cas del padró, la població estrangera amb autorització de residència també augmenta en termes interanuals, confirmant el canvi de tendència iniciat l'any anterior. Aquest increment és superior en el col·lectiu comunitari.

2. LA POBLACIÓ ESTRANGERA EN EL MERCAT DE TREBALL

2.1. La població estrangera en edat de treballar

Una de les característiques del període de crisi pel que fa a la població estrangera va ser la pèrdua de població. El següent gràfic ens mostra l'evolució de la població potencialment activa estrangera a Catalunya entre el 2008 i el 2017. Hi podem veure que a partir del 2009 s'inicia una reducció de la població estrangera en edat de treballar, coincidint amb el període de màxima pèrdua de llocs de treball. Aquesta tendència s'accelera i en el 2013 es produeix la pèrdua més important de tot el període. No és fins a finals del 2016 que es produeix un increment interanual. Aquest canvi de tendència es confirma durant el 2017. El 4t trimestre de 2017 el nombre de persones estrangeres en edat de treballar a Catalunya és de 765.553, 31.851 més que l'any anterior, un creixement del 4,3 % en termes relatius.

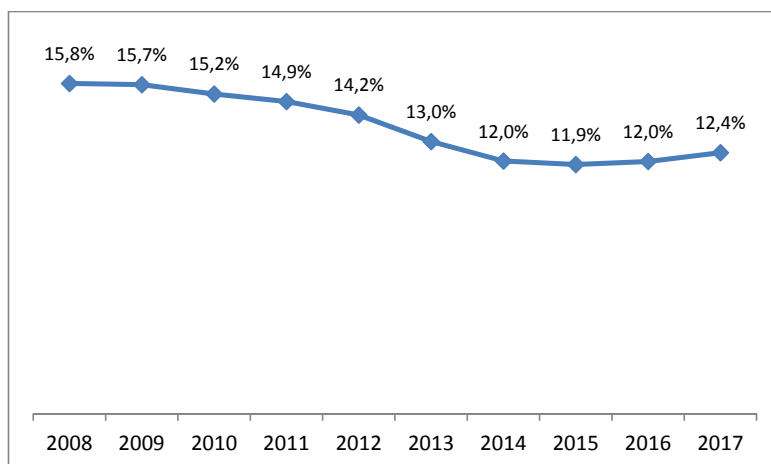
Gràfic 2.1. Evolució de la població estrangera de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

D'altra banda, el Gràfic 2.2 mostra com, arran d'aquest canvi de tendència, el pes de la població estrangera en el total de la població potencialment activa comença a recuperar-se, i a finals del 2017 se situa en el 12,4 %, quatre dècimes per sobre del 2014.

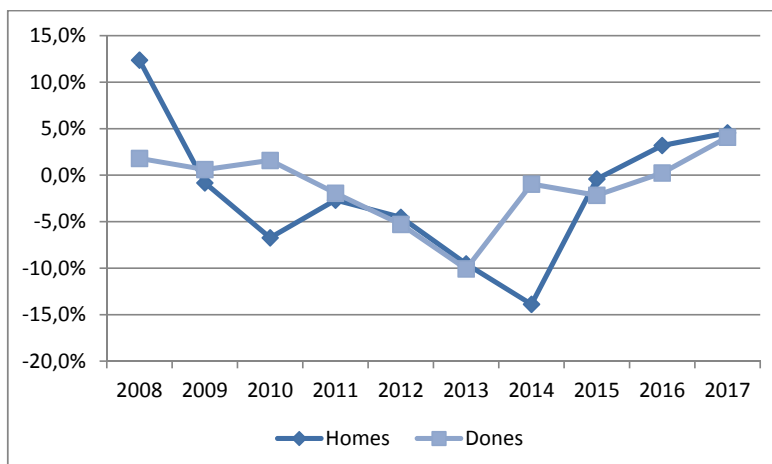
Gràfic. 2.2. Percentatge de població estrangera de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Per sexes, observem que l'increment ha estat superior en els homes que en les dones en els darrers tres anys.

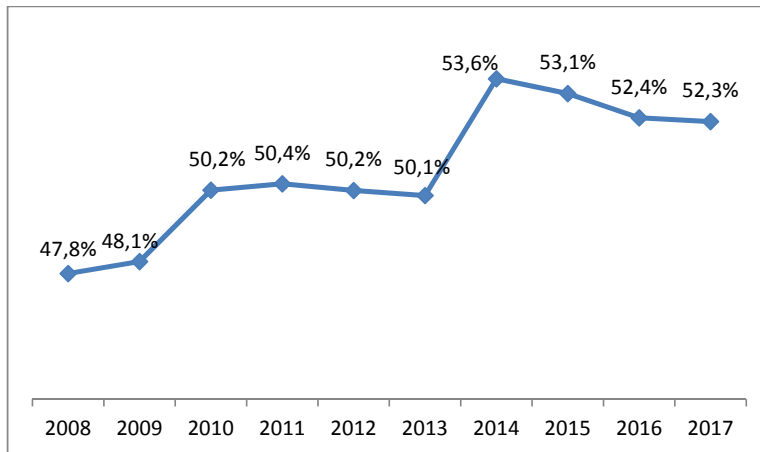
Gràfic. 2.3. Taxa de variació interanual per sexes de la població estrangera de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Aquest diferencial en la recuperació de població en edat de treballar fa que el pes de les dones s'hagi reduït des del 2015. Tot i així, la població femenina estrangera en edat de treballar continua sent superior a la masculina.

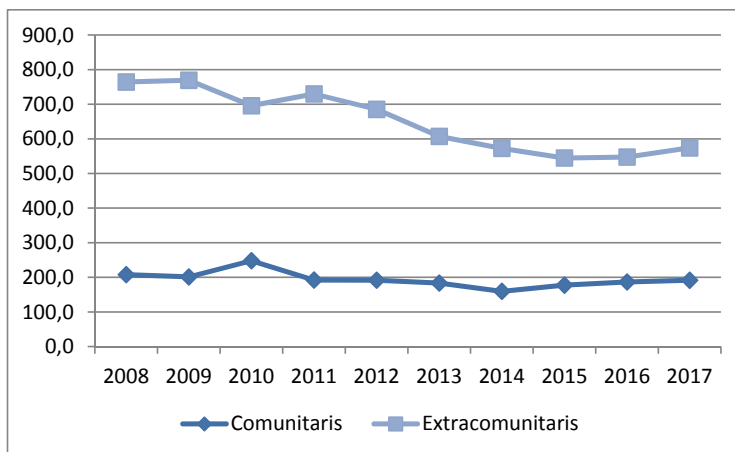
Gràfic 2.4. Percentatge de dones sobre el total de població estrangera de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre 2008-4t trimestre 2016

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Si distingim entre persones estrangeres extracomunitàries i nacionals de la Unió Europea, tant el Gràfic 2.5 com la Taula 2.1, ens mostren que l'increment de la població extracomunitària és superior al de la població comunitària per primer cop des del 2015.

Gràfic 2.5 Evolució de la població estrangera comunitària i extracomunitària de 16 i més anys a Catalunya, 4t trimestre de cada any.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Taula 2.1. Taxa de variació interanual de la població estrangera comunitària i extracomunitària de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre de cada any

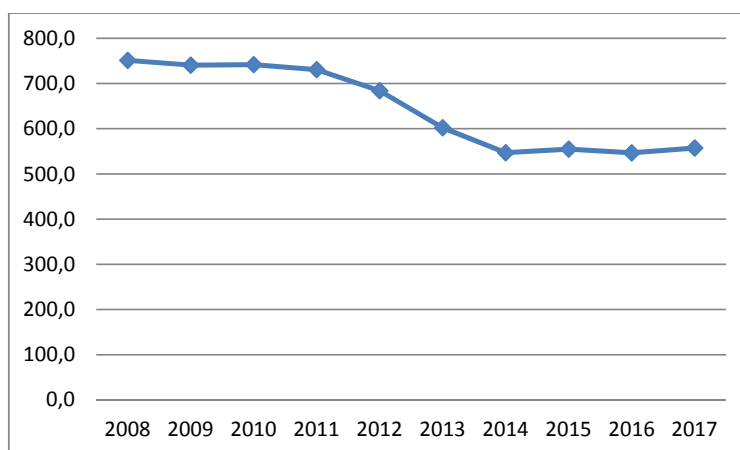
	Població Comunitaris	Població Extracomunitària
2009	-3,2 %	0,7 %
2010	23,3 %	-9,6 %
2011	-22,5 %	4,9 %
2012	-0,3 %	-6,1 %
2013	-4,2 %	-11,4 %
2014	-13,0 %	-5,7 %
2015	11,1 %	-4,9 %
2016	5,1 %	0,5 %
2017	2,7 %	4,8 %

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

2.2. L'activitat de la població estrangera

Durant l'any 2017 es produeix un lleuger increment interanual de la població activa estrangera. Tot i així, després que en el 2015 s'aturés la caiguda sostinguda de població activa estrangera, la variació d'aquest col·lectiu ha estat molt baixa, cosa que globalment es pot definir com una situació d'estancament entre el 2015 i el 2017.

**Gràfic 2.6. Evolució de la població activa estrangera a Catalunya (milers).
4t trimestre de cada any**

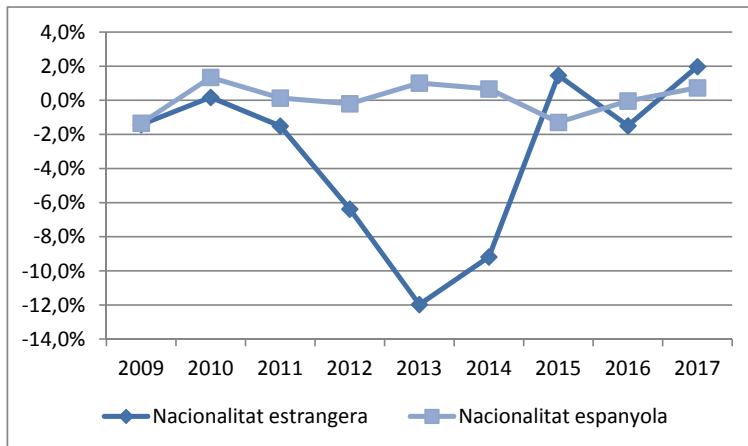

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

La desacceleració continuada, des del darrer trimestre del 2006, del creixement dels actius estrangers, que va culminar amb la dada negativa del 2009, va produir un acostament a les dades de creixement de la població activa espanyola. En el 2011,

però, es tornen a distanciar i aquesta distància creix en el 2013 perquè els actius estrangers pateixen la reducció més important del període, mentre que els actius espanyols tornen a créixer. No és fins el 2015 que els ritmes es tornen a aproximar. Entre 2016 i 2017 es produeix una reducció i un augment.

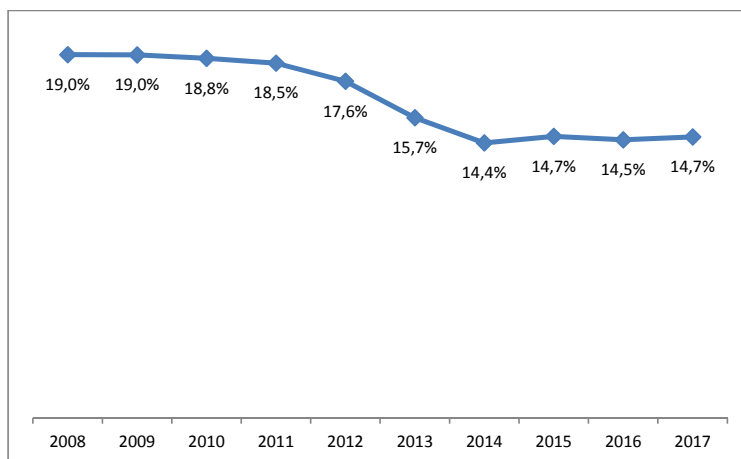
Gràfic 2.7. Evolució de la taxa de creixement de la població activa segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Com a conseqüència d'aquesta dinàmica, el pes dels estrangers en el total de la població activa no s'acaba de recuperar i es manté a un nivell semblant al del 2014.

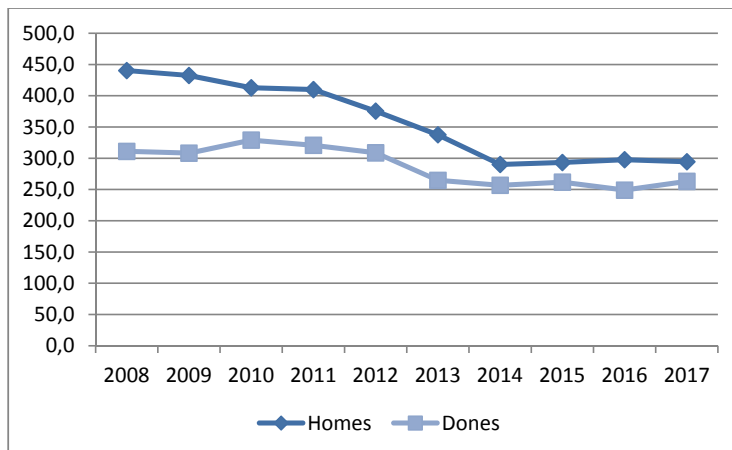
Gràfic 2.8. Percentatge de població activa estrangera a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Es produeix un increment de dones estrangeres actives respecte l'any anterior mentre que la població activa masculina es redueix lleugerament.

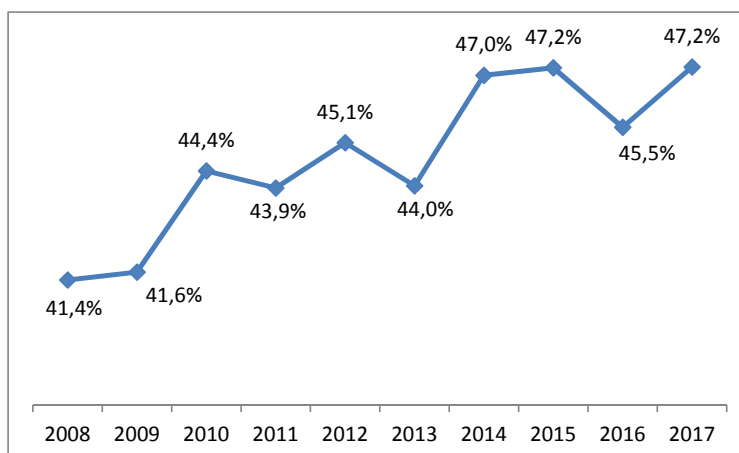
**Gràfic 2.9. Evolució de la població activa estrangera per sexes.
Catalunya, 4t trimestre de cada any**

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

L'evolució del pes de les dones en el total de la població activa estrangera a Catalunya és, com mostra el gràfic en dents de serra, amb pujades i baixades, això sí, amb una tendència a incrementar-se. A finals del 2017 el percentatge de dones és 5,8 punts percentuals més alt que el que hi havia en el 2008.

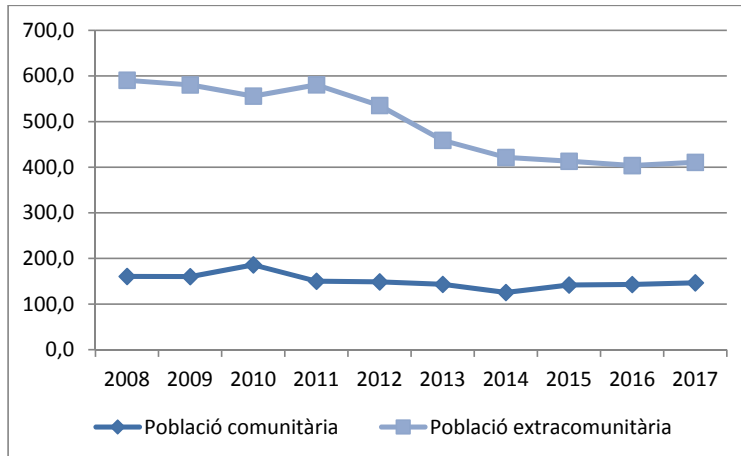
**Gràfic 2.10. Percentatge de dones sobre el total de població activa estrangera.
Catalunya, 4t trimestre de cada any**

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Si distingim entre persones estrangeres extracomunitàries i nacionals de la Unió Europea, podem veure que la població extracomunitària atura la reducció iniciada el 2012, mentre que la població comunitària ja fa tres anys que està creixent tot i que de manera modesta durant els darrers dos anys.

Gràfic 2.11. Evolució de la població activa comunitària i extracomunitària. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

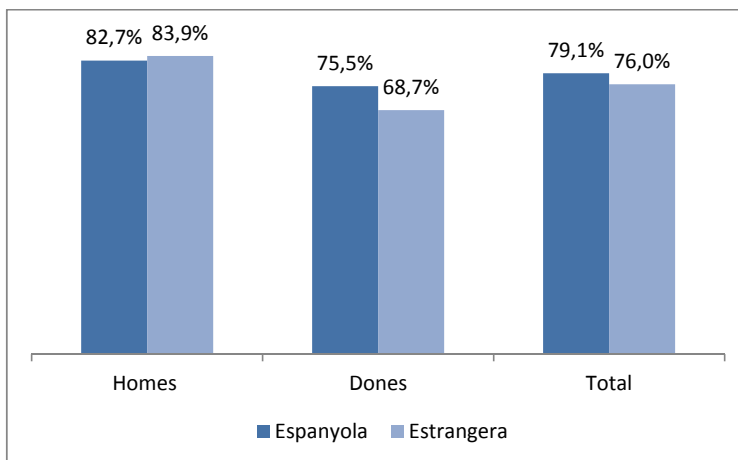
Taula 2.2. Taxa de variació interanual de la població activa comunitària i extracomunitària, Catalunya, 4t trimestre de cada any

	Població Activa Comunitària	Població Activa Extracomunitària
2009	-0,3 %	-1,7 %
2010	16,2 %	-4,2 %
2011	-19,3 %	4,4 %
2012	-0,9 %	-7,8 %
2013	-3,7 %	-14,3 %
2014	-12,4 %	-8,2 %
2015	13,1 %	-2,0 %
2016	0,8 %	-2,3 %
2017	2,6 %	1,8 %

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

El Gràfic 2.12 ens mostra que la població estrangera presenta una taxa d'activitat 3,1 punts inferior a la de la població de nacionalitat espanyola. Per sexes, les dones estrangeres mostren una taxa d'activitat inferior a la de les dones de nacionalitat espanyola. En el cas dels homes, en canvi, els de nacionalitat estrangera presenten una taxa d'activitat més d'un punt superior a la dels homes amb nacionalitat espanyola.

Gràfic 2.12. Taxes d'activitat de 16 a 64 anys per sexes i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2016

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Respecte l'any anterior, la taxa d'activitat general pràcticament no ha variat, però si mirem la variació per sexes i nacionalitat, observem el següent: mentre la taxa de la població espanyola s'incrementa, la de la població estrangera disminueix, tal com ja va succeir l'any anterior. Aquesta disminució de la taxa d'activitat de la població estrangera es dona només en els homes atès que les dones presenten un lleuger increment. Per contra, en la població de nacionalitat espanyola s'incrementa la taxa d'activitat i ho fa a causa dels homes, ja que les dones de nacionalitat espanyola redueixen la seva taxa d'activitat.

Taula 2.3. Variació interanual de la taxa d'activitat de 16 a 64 anys Catalunya 4t trimestre de 2017 (punts percentuals)

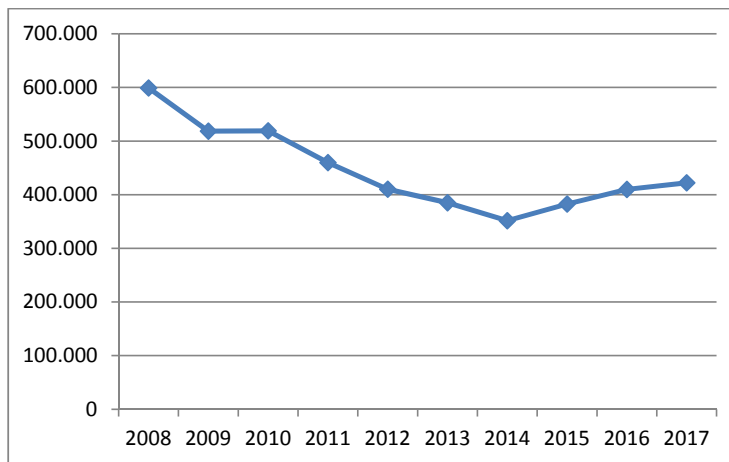
	Homes	Dones	Total
Espanyola	1,1	-0,3	0,4
Estrangera	-4,4	1,0	-1,5
Total	0,3	-0,1	0,1

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

2.3. L'ocupació de la població estrangera

La tendència a la reducció de la població ocupada estrangera, que s'inicia el darrer trimestre del 2008, finalitza el 2014 i l'any següent es produeix un primer increment de l'ocupació estrangera, que tindrà continuïtat els tres anys següents. Tal com mostra el Gràfic 2.13, a finals del 2017 es produeix un increment de 12.300 persones estrangeres ocupades respecte el mateix període del 2016.

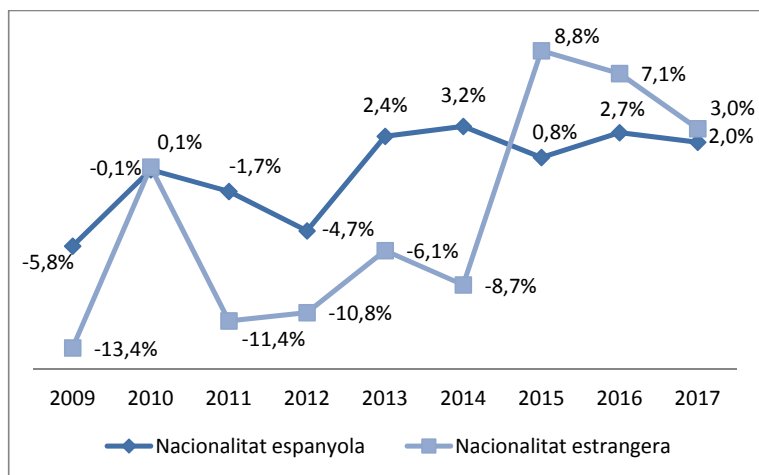
**Gràfic 2.13. Evolució de la població ocupada estrangera.
Catalunya, 4t trimestre de cada any**

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Pel que fa al ritme de variació, el Gràfic 2.14 ens mostra com durant l'any 2017 és manté el creixement de la població ocupada estrangera iniciat el 2015, tres anys després que s'iniciés la recuperació de la població ocupada de nacionalitat espanyola. Tot i així cal tenir en compte que el ritme de creixement es redueix en més de cinc punts respecte el 2015.

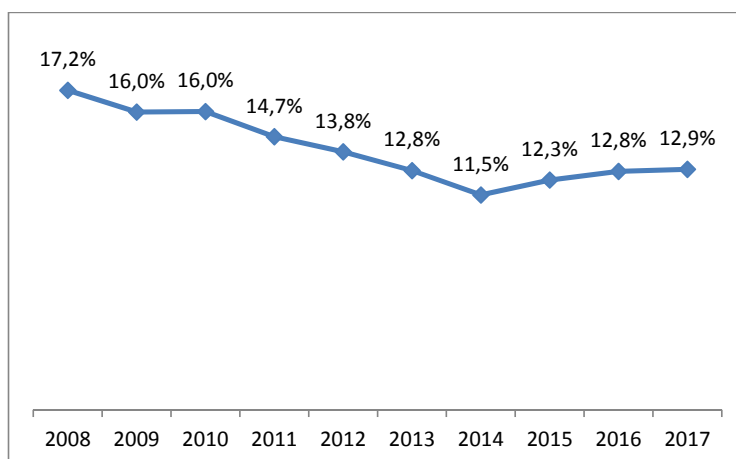
Gràfic 2.14. Evolució de la taxa de creixement de la població ocupada. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Com a conseqüència del manteniment de la tendència positiva en l'ocupació estrangera, continua la tendència a augmentar el pes de les persones ocupades estrangeres en el total de l'ocupació, tot i que l'alentiment del ritme de creixement que comentàvem més amunt fa que aquest increment sigui només d'una dècima respecte l'any anterior.

Gràfic 2.15. Percentatge de població estrangera ocupada. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Per sexes, la reducció dels homes estrangers ocupats és superior pràcticament durant tot el període de crisi. Encara més, la pèrdua d'ocupació femenina s'inicia dos anys

després que la pèrdua d'ocupació masculina i presenta un episodi de creixement durant el 2010. En canvi la recuperació de població ocupada estrangera és superior en el cas dels homes, tant en el 2015 com a finals del 2016. A finals del 2017 el creixement dels homes estrangers ocupats gairebé s'atura i són les dones les que mantenen el ritme iniciat el 2015.

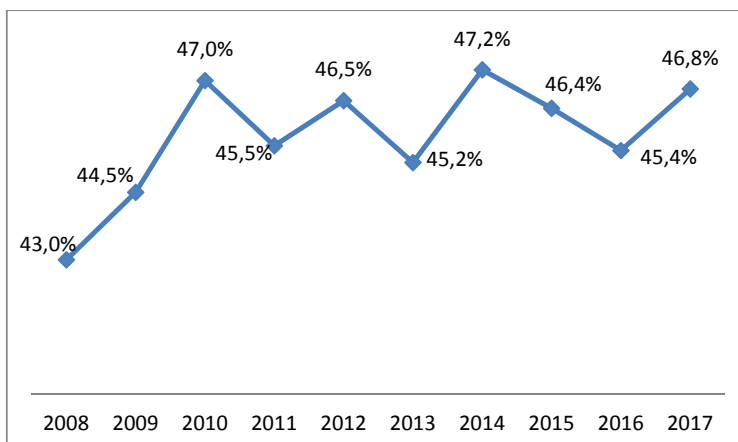
Taula 2.4. Evolució de la taxa de creixement de la població estrangera ocupada per sexes. Catalunya, 4t trimestre de cada any

	Homes	Dones
2009	-15,7 %	-10,4 %
2010	-4,4 %	5,7 %
2011	-9,0 %	-14,1 %
2012	-12,4 %	-8,8 %
2013	-3,7 %	-8,9 %
2014	-12,2 %	-4,5 %
2015	10,6 %	6,9 %
2016	9,0 %	5,0 %
2017	0,7 %	6,4 %

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Aquesta frenada en el creixement de la població ocupada masculina fa que el pes de les dones ocupades estrangeres sobre el total de la població estrangera torni a créixer després de dos anys de reducció.

Gràfic 2.16. Percentatge de dones sobre el total de població estrangera ocupada a Catalunya

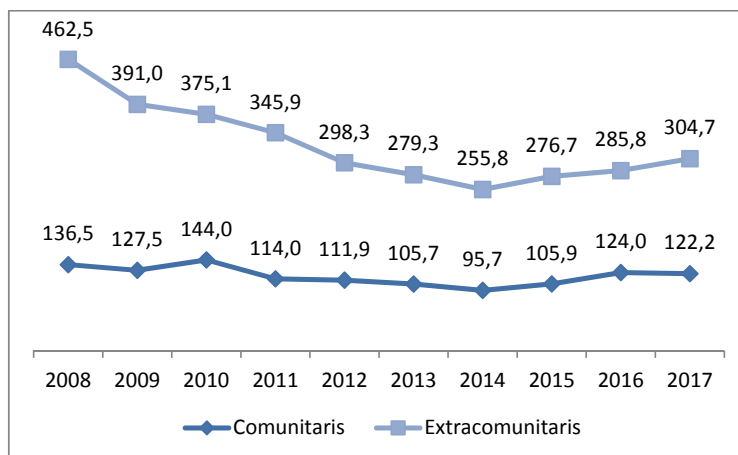

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

El Gràfic 2.17 i la Taula 2.5 mostren les diferències en l'evolució de l'ocupació entre persones estrangeres extracomunitàries i comunitàries. Podem veure que la reducció de la població comunitària, que s'inicia en el 2009, presenta una important recuperació en el 2010, abans de continuar amb la tendència negativa fins a finals del

2013. En canvi, la població extracomunitària presenta una reducció de persones ocupades des de finals del 2008 que es manté ininterrompudament fins al final de la sèrie. A partir de 2015 tots dos col·lectius presenten increments d'ocupació que és lleugerament superior en el cas de la població comunitària. Aquesta tendència estava provocant una reducció de la diferència d'efectius entre ambdós col·lectius, però a finals del 2017 es produeix un retrocés en la població ocupada comunitària que frena aquest acostament.

Gràfic 2.17. Evolució de la població ocupada comunitària i extracomunitària. Catalunya, 4t trimestre de cada any. (milers)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

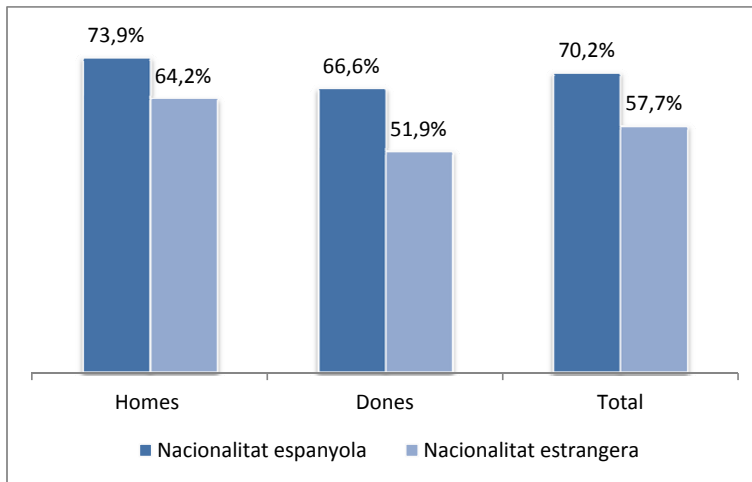
Taula 2.5. Taxa de variació interanual de la població ocupada comunitària i extracomunitària. Catalunya 4t trimestre de cada any

	Comunitaris	Extracomunitaris
2009	-6,6 %	-15,5 %
2010	12,9 %	-4,1 %
2011	-20,8 %	-7,8 %
2012	-1,8 %	-13,8 %
2013	-5,5 %	-6,4 %
2014	-9,5 %	-8,4 %
2015	10,7 %	8,2 %
2016	17,1 %	3,3 %
2017	-1,5 %	6,6 %

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

El Gràfic 2.18 mostra quina és la taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys per nacionalitats i sexes. Com es pot veure en el gràfic, la taxa de la població estrangera és inferior a la dels autòctons en 2,5 punts. En el cas dels homes, la diferència és de més de cinc punts. En el cas de les dones la diferència és de prop de 15 punts.

**Gràfic 2.18. Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys per nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2017**

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Respecte l'any anterior, la taxa d'ocupació general ha augmentat 1,5 punts. D'aquest increment no participen els homes de nacionalitat estrangera, que veuen reduir-se la seva taxa, mentre que les dones estrangeres sí que presenten un increment. La taxa general de la població estrangera es redueix.

**Taula 2.6. Variació interanual de la taxa d'ocupació (punts percentuals)
Catalunya, 4t trimestre de 2016**

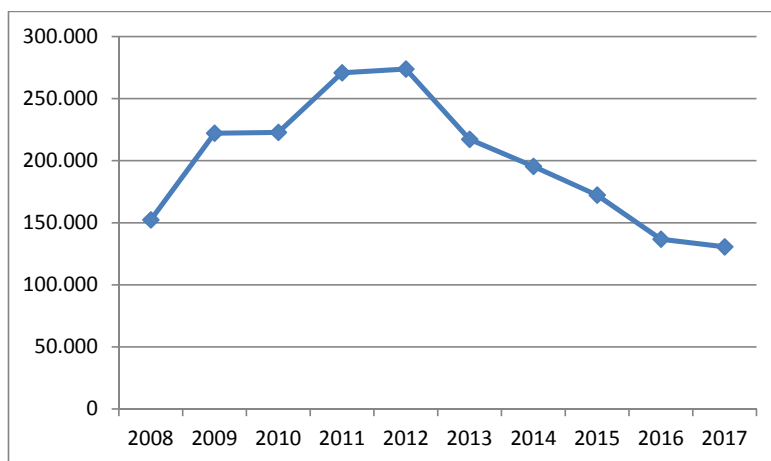
	Homes	Dones	Total
Espanyola	2,1	1,8	2,0
Estrangera	-2,1	1,2	-0,4
Total	1,5	1,6	1,5

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

2.4. L'atur de la població estrangera

Després d'un llarg període de fort creixement de la població aturada estrangera, a finals del 2013 es produeix el primer descens des que tenim dades d'aquesta variable. El Gràfic 2.19. mostra l'evolució de la població estrangera aturada durant els darrers nou anys. Hi podem veure com a partir de 2013 la reducció continua i a finals del 2017 la població estrangera en situació d'atur és de 130.578 persones, 21.719 menys que en el 2008 (152.297), quan s'inicia la crisi d'ocupació.

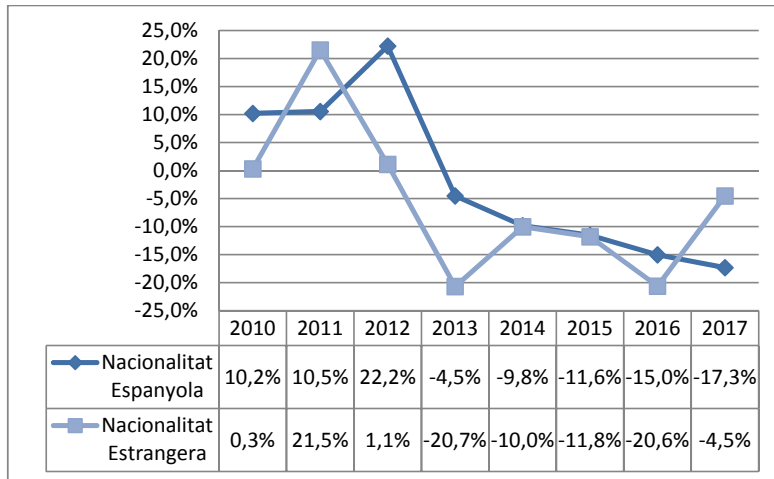
Gràfic 2.19. Població aturada estrangera a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

En el Gràfic 2.20, es pot comparar la taxa de creixement de la població aturada estrangera i de la població espanyola de Catalunya durant el període 2010-2017. A finals del 2008, en una conjuntura de desacceleració econòmica i de pèrdua d'ocupació, tots dos grups es van veure afectats de manera força similar i van experimentar un fort creixement de les xifres de persones en atur. En el 2009 s'inicià una tendència a l'alentiment del creixement de les persones aturades estrangeres fins el 2010. Entre el 2011 i el 2012 les tendències són oposades, fins que a finals del 2013 tots dos col·lectius presenten reduccions, tot i que la de les persones estrangeres és gairebé cinc cops superior a la de les persones aturades de nacionalitat espanyola. Aquesta tendència a la reducció de la població aturada continua fins el 2017, tot i que en aquest darrer any la reducció de l'atur de la població estrangera és menor que la de la població de nacionalitat espanyola.

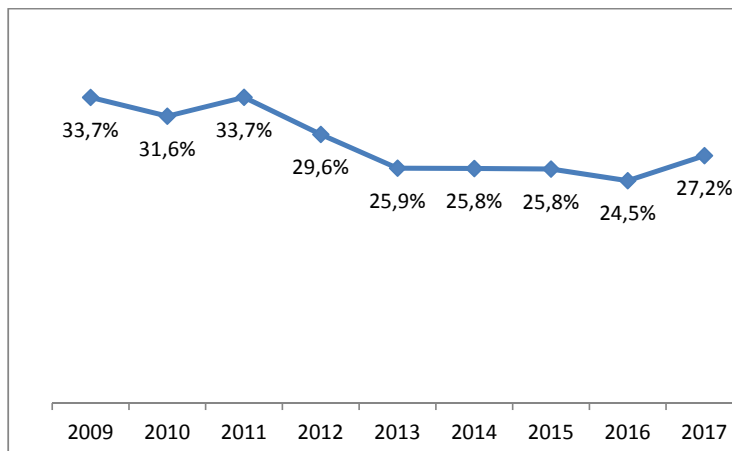
Gràfic 2.20. Taxa de creixement de la població aturada a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Com a conseqüència d'aquesta diferència en la taxa de creixement de la població aturada, en el 2017 el pes de les persones estrangeres en el total de les persones en atur presenta un increment interanual de gairebé tres punts, tot i que encara es manté a més de cinc punts respecte el 2011.

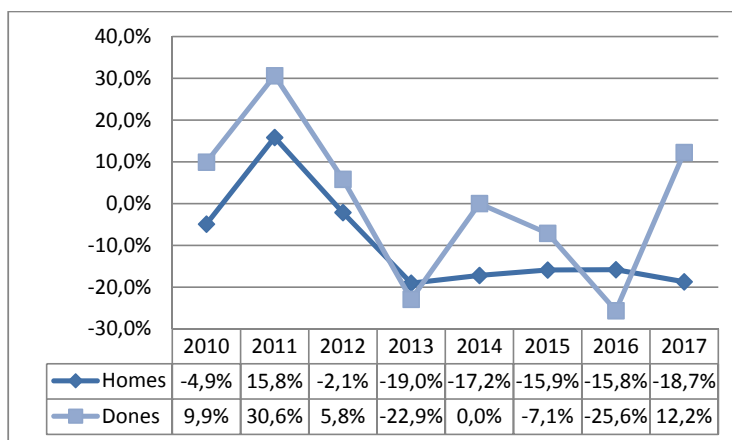
Gràfic 2.21. Percentatge de població estrangera aturada sobre el total de persones aturades. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Per sexes, mentre les dones estrangeres aturades augmenten de manera continuada fins el 2013, els homes estrangers en atur inicien abans la seva disminució i continuen fent-ho a finals del 2017. En canvi, aquest darrer any, les dones estrangeres experimenten un increment notable.

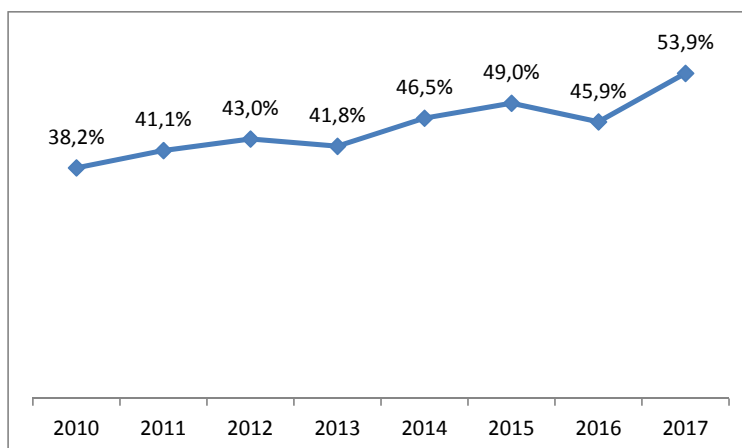
Gràfic 2.22. Evolució de la taxa de creixement de la població estrangera aturada per sexes. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Aquesta superior reducció dels homes estrangers aturats a partir del 2012 ha fet que el pes de les dones en el total de la població estrangera aturada s'incrementi i, tot i que a finals del 2016 experimenten un petit retrocés, en el 2017 són ja més de la meitat de la població aturada estrangera.

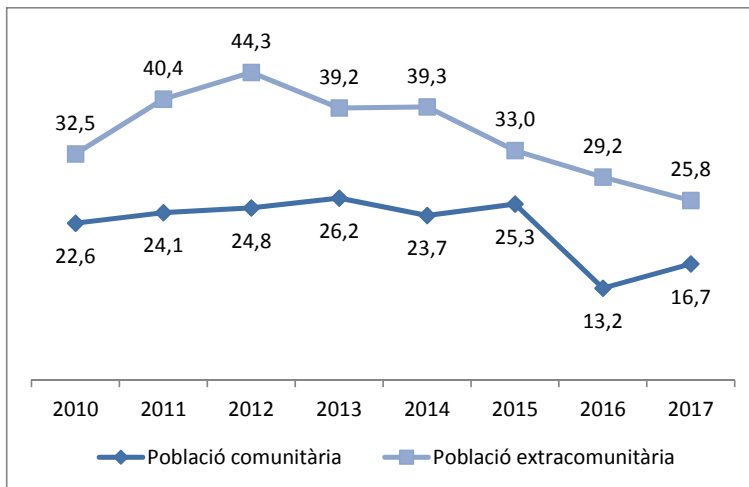
Gràfic 2.23. Percentatge de dones sobre el total de població estrangera aturada. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

L'anàlisi de la taxa d'atur per nacionalitats ens indica una reducció de la diferència entre la taxa d'atur de les persones estrangeres i la de la població de nacionalitat espanyola, especialment durant l'any 2016. Això és conseqüència de la superior reducció de la taxa de les persones estrangeres. A finals del 2017 però aquesta tendència canvia i la distància torna a augmentar, justament perquè en el darrer any la taxa d'atur de la població estrangera es redueix menys que la de la població de nacionalitat espanyola.

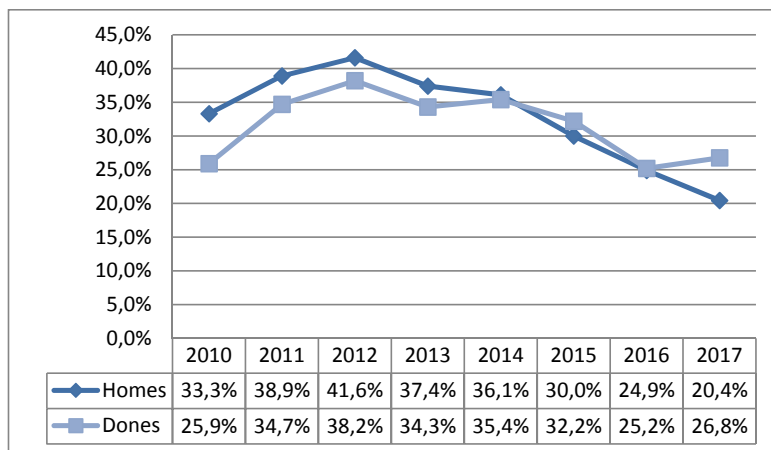
Gràfic 2.24. Evolució de la taxa d'atur per nacionalitats. Catalunya 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Pel que fa als sexes, després d'un període en què la taxa d'atur masculina ha crescut més que la femenina, a partir del 2011 les taxes es van anar aproximant perquè la taxa de les dones va anar creixent més, fins que en els tres darrers anys la taxa de les dones ha superat la dels homes i per més de sis punts en el darrer trimestre del 2017.

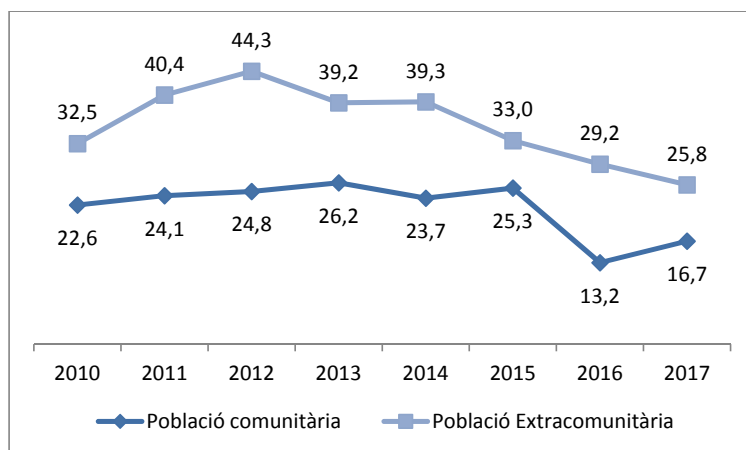
Gràfic 2.25. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangera per sexes. Catalunya 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Si distingim entre població extracomunitària i comunitària, observem que el comportament de la taxa d'atur de les persones comunitàries és molt similar a la de la població de nacionalitat espanyola que hem vist en el Gràfic 2.26. Un creixement sostingut, però moderat en comparació amb la taxa de la població extracomunitària fins el 2013. La diferència més important és que mentre la taxa d'atur de la població espanyola i l'extracomunitària tendeix a reduir-se a partir del 2013, la de la població comunitària no acaba de caure fins el 2016, quan ho fa de manera molt contundent.

Gràfic 2.26. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangera comunitària i extracomunitària a Catalunya. 4t trimestre de cada any

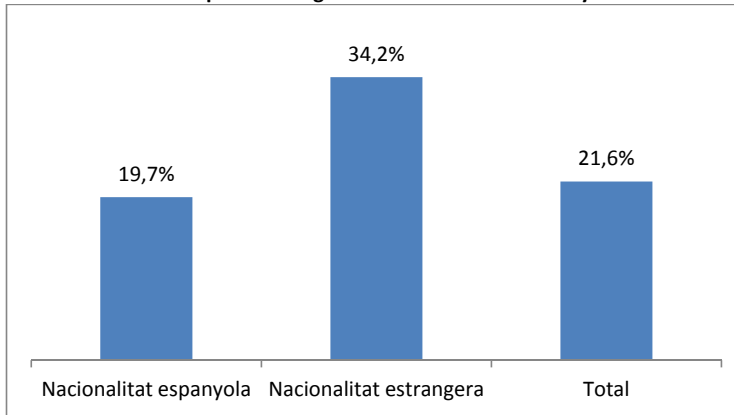
Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

2.5. La qualitat de l'ocupació. Temporalitat, parcialitat i irregularitat

Treball temporal

La taxa de temporalitat (21,6 %), que, en el total de les persones assalariades es manté pràcticament igual respecte el mateix trimestre de l'any anterior (21,8 %), presenta diferències segons la nacionalitat. Com podem observar en el Gràfic 2.27, la població estrangera presenta una taxa molt elevada, en concret un 34,2 %, més de 14 punts per sobre de la de les persones assalariades de nacionalitat espanyola, la taxa de les quals, un 19,7 %, se situa 1,9 punts per sota de la mitjana.

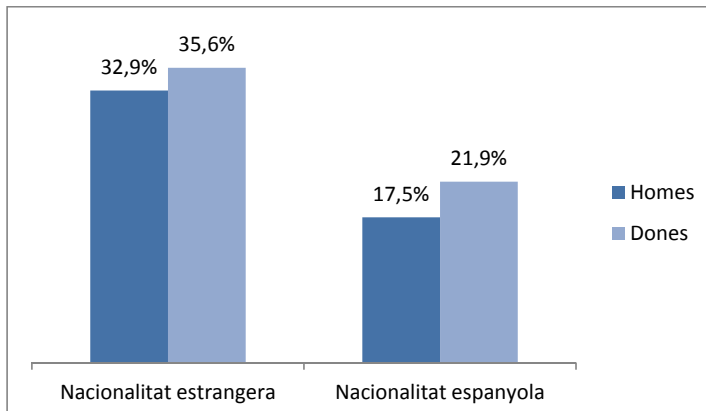
Gràfic 2.27. Taxa de temporalitat segons la nacionalitat. Catalunya 4t Trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

El Gràfic 2.28 ens mostra la taxa de temporalitat de cadascun dels sexes segons la nacionalitat. Hi observem que si bé les dones presenten taxes de temporalitat superiors als homes, amb independència de la nacionalitat, la temporalitat dels homes estrangers és 11 punts superior a la de les dones amb nacionalitat espanyola. Això ens indica que la temporalitat té més a veure amb la nacionalitat que amb el sexe.

Gràfic 2.28. Taxa de temporalitat per sexes. Catalunya 4t Trimestre 2017

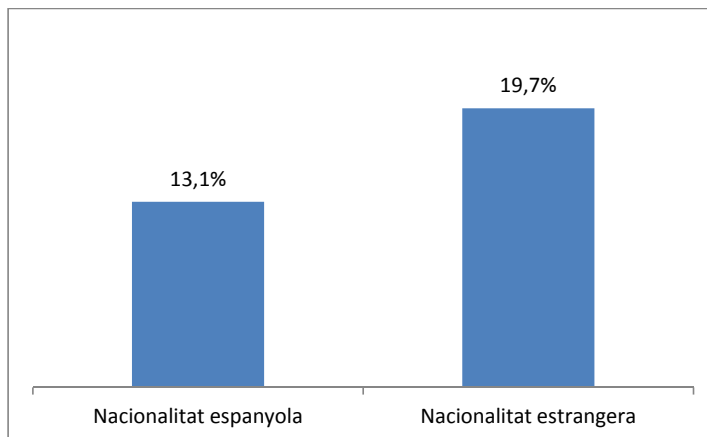

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Treball a temps parcial

Gairebé el 20 % de la població ocupada estrangera treballa a jornada parcial, un percentatge superior en sis punts percentuals al que presenta la població de nacionalitat espanyola.

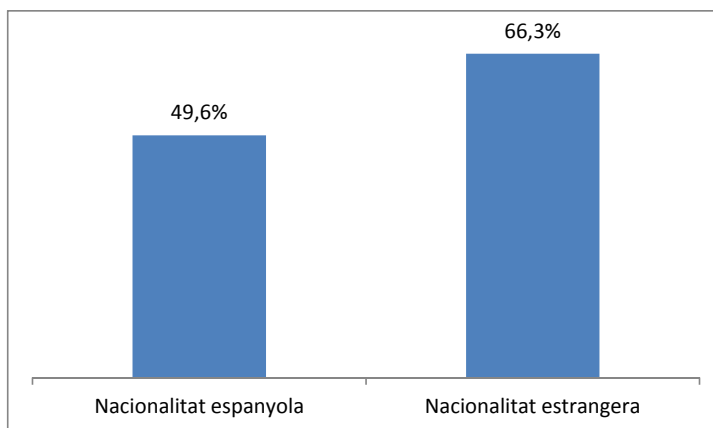
Gràfic 2.29. Taxa de parcialitat segons la nacionalitat. Catalunya 4t Trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El més greu però és que dos terços d'aquesta població estrangera que treballa a temps parcial vol treballar a temps complet, però no troba una feina amb aquestes condicions. La Taxa de parcialitat involuntària de la població de nacionalitat espanyola és de gairebé el 50 %. Es tracta d'una proporció molt elevada, però tot i així, és gairebé 17 punts inferior a la taxa de la població estrangera.

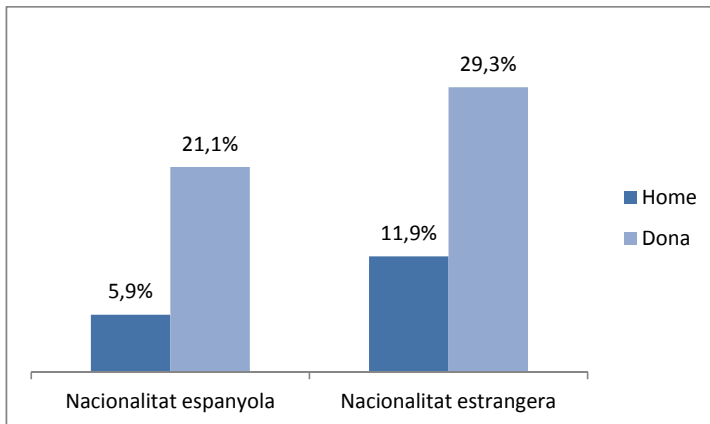
Gràfic 2.30. Taxa de parcialitat involuntària segons la nacionalitat. Catalunya 4t Trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si fem la comparació per sexes, observem que la Taxa de parcialitat és molt superior en les dones que en els homes, però també veiem que la diferència és més important en la població espanyola on la parcialitat de les dones és quatre vegades superior a la dels homes. Això és així perquè la parcialitat dels homes de nacionalitat espanyola no arriba al 6 %, la meitat de la que presenten els homes estrangers, que és pràcticament del 12 %. Per tant, les dades indiquen que tant el sexe com la nacionalitat influeixen en la possibilitat de tenir una jornada a temps parcial.

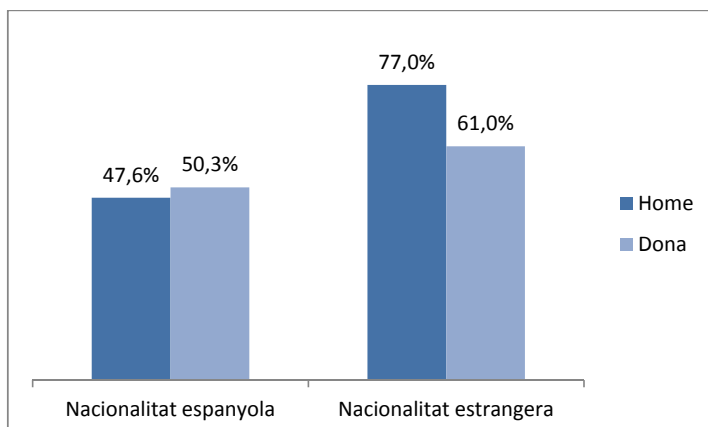
Gràfic 2.31. Taxa de parcialitat per sexes segons la nacionalitat. Catalunya 4t Trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El factor nacionalitat sembla però més determinant en el cas de la parcialitat involuntària, un dels principals indicadors de precarietat laboral disponibles en les estadístiques oficials. Els homes estrangers presenten una taxa de temporalitat involuntària superior a la dels homes de nacionalitat espanyola però també a la de les dones, tant espanyoles com estrangeres. En aquest cas doncs sembla que en la parcialitat involuntària hi influeix més la nacionalitat que el sexe.

Gràfic 2.32. Taxa de parcialitat involuntària per sexes segons la nacionalitat. Catalunya 4t Trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Irregularitat laboral

En aquest punt compararem les dades de persones ocupades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE amb les dades d'afiliació a la Seguretat Social, partint de la idea que la diferència entre una i altra dada és la quantitat aproximada de persones que treballen sense cap contracte. És aquest un aspecte de l'ocupació que té a veure amb la seva qualitat i amb la situació dels treballadors i treballadores estrangers, des del punt de vista de les seves expectatives de futur al nostre país.

Aquesta és una comparació que no pot pas ser presa com la quantitat exacta de persones estrangeres que treballen sense contracte, ja que les dues fonts utilitzades tenen característiques metodològiques diferents. En el cas de les dades de la Seguretat Social es tracta d'un registre de les persones afiliades en situació d'alta, mentre que en el cas de l'EPA es tracta d'una enquesta a una mostra d'individus, seguint uns criteris de representativitat sobre la base del darrer cens. És per això que el resultat de la comparació no serveix per obtenir la dimensió exacta del treball irregular, però sí que pot servir per fer-nos una idea de la tendència que segueix aquest fenomen, atès que els factors de distorsió de les dades són els mateixos tots els anys. És per aquest motiu que diversos autors utilitzen aquesta relació entre persones ocupades EPA i afiliades a la Seguretat Social per analitzar la tendència que segueix el treball irregular, entre altres raons perquè no es disposa d'una dada millor.

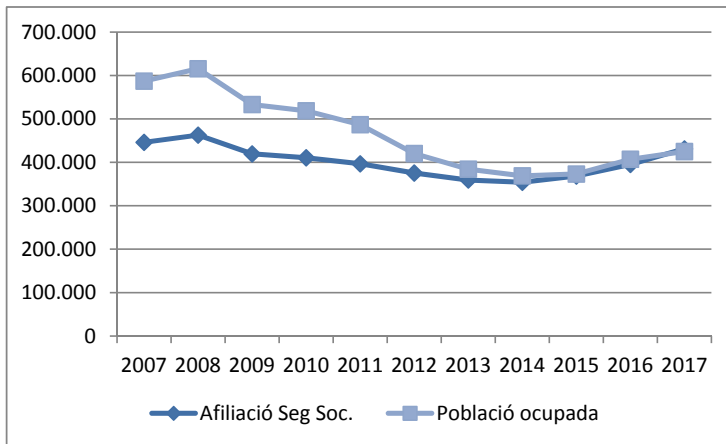
A partir d'aquestes consideracions, el que ens diuen les dades és que la irregularitat laboral que es pot captar amb les dades oficials s'ha anat reduint de manera continuada des del 2006. En aquest procés hi podem distingir tres fases.

La primera va del 2005 al 2008. En un context de creixement de l'ocupació, l'increment de la població ocupada és superior a l'increment de l'afiliació a la Seguretat Social. Com a conseqüència d'això la irregularitat s'incrementa.

En una segona fase, en un context de crisi, entre finals del 2008 i el 2014, la reducció general de llocs de treball afecta més a la població ocupada la qual es redueix en una proporció superior a la que ho fa l'afiliació a la Seguretat Social. Com a conseqüència d'això la irregularitat es redueix.

Finalment, amb l'inici de la recuperació econòmica, en el 2015 comencen a créixer la població ocupada i l'afiliació a la Seguretat Social, però la segona ho fa a un ritme superior a la primera. El resultat és que, malgrat el canvi de cicle econòmic, el treball irregular continua reduint-se, fins al punt que a finals del 2017 ja no és possible detectar amb dades oficials el treball sense contracte en la població estrangera en general.

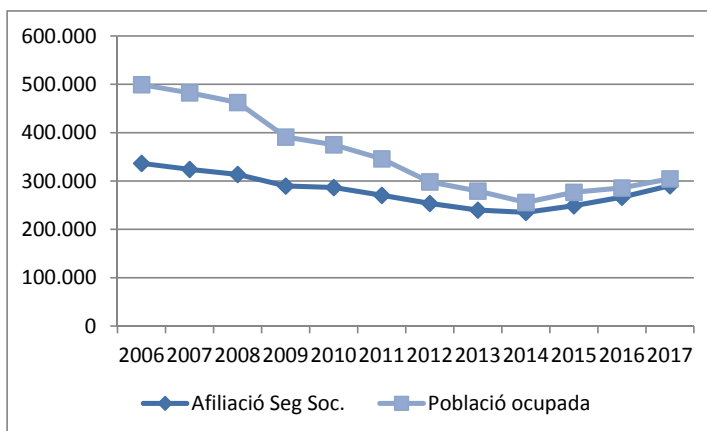
Gràfic 2.33. Evolució comparada de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social i de l'ocupació estrangera a Catalunya. Finals de cada any

Font : elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Tot i així, si diferenciem la població estrangera extracomunitària de la comunitària, veiem que encara es pot detectar treball irregular en el cas de la població extracomunitària. Com podem veure en el següent gràfic, en els tres darrers anys l'afiliació a la Seguretat Social ha crescut més que la població ocupada, seguint la tendència general de la població estrangera. Això no obstant, la distància entre ambdues variables no s'ha reduït tant en la població extracomunitària com en el total de la població estrangera.

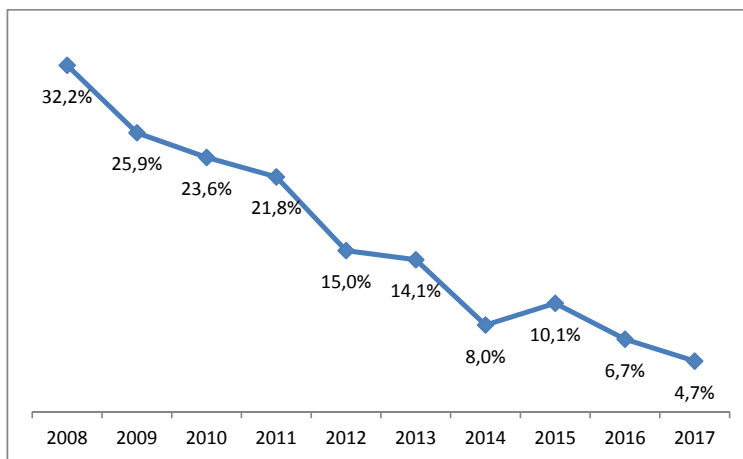
Gràfic 2.34. Evolució comparada de l'afiliació extracomunitària a la Seguretat Social i de l'ocupació estrangera a Catalunya. Finals de cada any

Font : elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

És per això que encara es detecta un 4,7 % de treball sense contracte en la població estrangera extracomunitària. Tot i així la tendència a la reducció es manté molt clara, més enllà de l'episodi contrari del 2015.

Gràfic 2.35. Taxa d'ocupació extracomunitària irregular a Catalunya. Finals de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Resum del capítol

La situació de la població estrangera en el mercat de treball de Catalunya durant l'any 2017 ve marcada per la tendència general a la recuperació tant de l'ocupació com de la població estrangera en edat de treballar iniciada l'any anterior. Recuperació que, en ambdós casos és més masculina que femenina.

La població activa estrangera continua estable des del 2014 amb petites variacions, especialment les dones. La taxa d'activitat es redueix lleugerament i aquesta reducció es deu als homes que perden 4,4 punts percentuals respecte l'any anterior.

En canvi, l'ocupació estrangera continua l'increment iniciat l'any 2015. Aquest increment continua sent superior al que també experimenta la població ocupada de nacionalitat espanyola. Augmenta més l'ocupació femenina que la masculina. També augmenta més la població ocupada extracomunitària que la comunitària. La taxa d'ocupació de la població estrangera és més de dotze punts inferior a la de la població de nacionalitat espanyola. La diferència es deu sobretot a les dones estrangeres que presenten una taxa 15 punts inferior a les dones de nacionalitat espanyola.

Continua el descens de la població estrangera aturada, especialment en el cas dels homes. La taxa d'atur de les dones estrangeres encara és més de sis punts superior a la dels homes. La població extracomunitària presenta una taxa d'atur molt superior a la de la població comunitària.

La població estrangera presenta una temporalitat molt superior a la de la població de nacionalitat espanyola. En tots dos col·lectius les dones presenten més temporalitat que els homes. Tot i així, les dades ens mostren que la temporalitat té més a veure amb la nacionalitat que amb el sexe.

La població estrangera presenta percentatges més alts de treball a temps parcial que la població de nacionalitat espanyola, especialment en el cas de les dones. D'altra banda, dos de cada tres persones estrangeres ocupades a temps parcial ho són perquè no troben una feina a temps complert, mostrant uns percentatges de parcialitat involuntària superiors als de la població espanyola. Aquesta major parcialitat involuntària afecta més als homes estrangers, la qual cosa indica que el treball a temps parcial involuntari té més a veure amb el fet de tenir nacionalitat estrangera que amb el sexe.

La irregularitat laboral de la població extracomunitària es redueix perquè l'afiliació a la Seguretat Social creix més del que ho fa la població ocupada d'aquest col·lectiu.

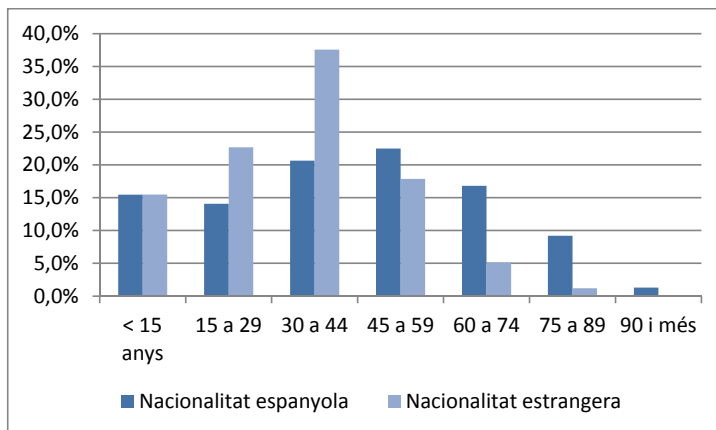
3. LA JOVENTUT ESTRANGERA EN EL MERCAT DE TREBALL A CATALUNYA

3.1. La joventut estrangera empadronada

La població estrangera empadronada a Catalunya és, en el seu conjunt, més jove que la població de nacionalitat espanyola. La mitjana d'edat de la població espanyola és de 43 anys, mentre que la de la població estrangera és de 34 anys, nou anys menys.

Dels trams d'edat que ofereix l'estadística del Padró Continu d'Habitants, la població estrangera presenta un percentatge superior en els més joves i inferior dels 45 anys en endavant. En concret, la població estrangera presenta un 22,7 % en el tram de 15 a 29 anys, que és el que considerarem com el tram jove, més de vuit punts per sobre del pes dels joves en la població espanyola (14,7 %).

Gràfic 3.1. Estructura d'edats comparada de la població empadronada estrangera i la població empadronada de nacionalitat espanyola. Catalunya 1 de gener de 2018 (*)

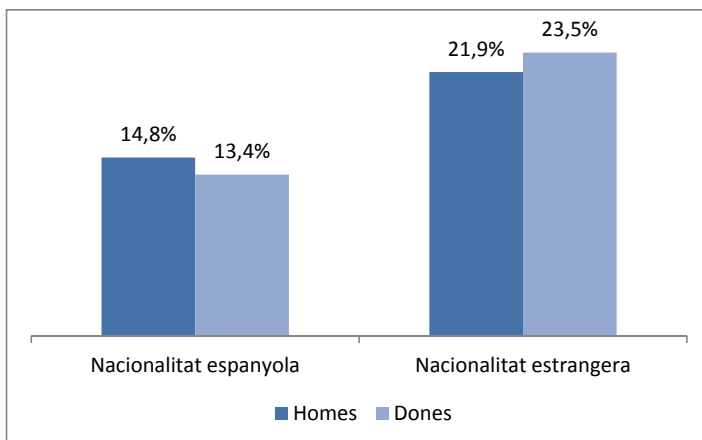

*Estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Per sexes, en el següent gràfic observem que hi ha més població jove de sexe femení en la població estrangera, mentre que en la població de nacionalitat espanyola succeeix tot el contrari. Tot i així, les diferències són de poc més d'un punt en ambdós casos.

Gràfic 3.2. Percentatge de població empadronada de 15 i 29 anys d'edat, segons nacionalitat i sexe. Catalunya 1 de gener de 2018 (*)

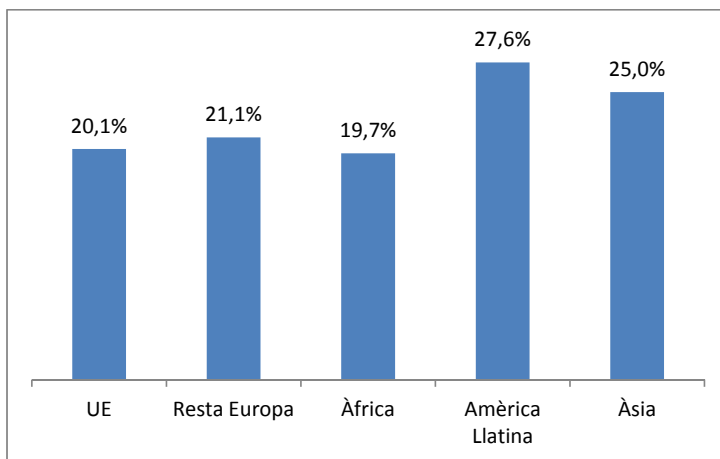

*Estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Per zones d'origen, el col·lectiu llatinoamericà és el que presenta un percentatge més alt de població jove (de 15 a 29 anys), cinc punts percentuals per sobre de la mitjana (22,7 %). El segueix el col·lectiu asiàtic.

Gràfic 3.3. Percentatge de població empadronada estrangera de 15 i 29 anys d'edat, segons zones d'origen. Catalunya 1 de gener de 2018 (*)

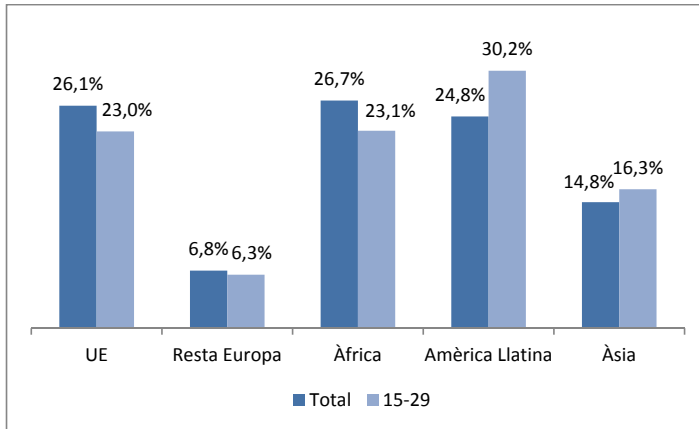

*Estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

El col·lectiu llatinoamericà representa el 30 % del total de la població jove de nacionalitat estrangera, seguit dels col·lectius africà i comunitari amb un 23 % cadascun. Entre aquests tres col·lectius es concentren les 2/3 parts de la població jove estrangera.

Gràfic 3.4. Distribució percentual de la població estrangera per zones d'origen. Comparació del segment de 15 a 29 anys amb el total. Catalunya 1 de gener de 2018 (*)

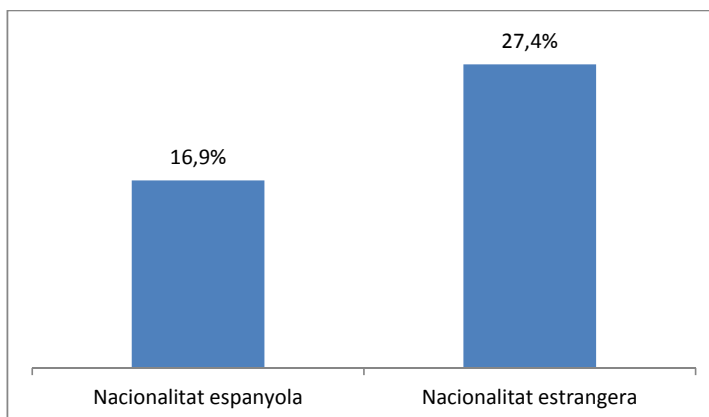

*Estimació provisional.

Font: elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants

Com ja hem vist per les dades del Padró Continu d'Habitants, la població estrangera és globalment més jove que la població de nacionalitat espanyola. En les dades de l'Enquesta de Població Activa que ens mostra el gràfic, observem també un percentatge superior, en deu punts, de població estrangera jove en comparació amb població de nacionalitat espanyola.

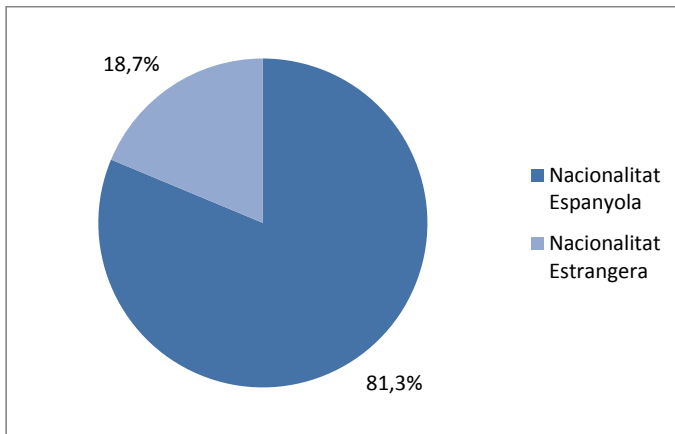
Gràfic 3.5. Percentatge de població de 16 a 30 anys d'edat sobre el total de la població en edat de treballar per nacionalitat. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Aquesta població estrangera jove representa prop del 20 % de tota la població jove de Catalunya i, per tant, de la població potencialment activa (de 16 a 30 anys).

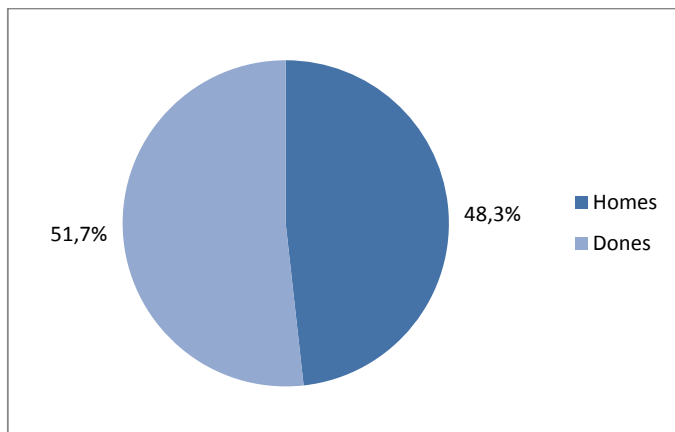
Gràfic 3.6. Distribució percentual per nacionalitat de la població de 16 a 30 anys. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per sexes hi ha una presència lleugerament superior de dones estrangeres joves que d'homes.

Gràfic 3.7. Distribució percentual per sexes de la població estrangera de 16 a 30 anys. Catalunya 4t trimestre de 2017

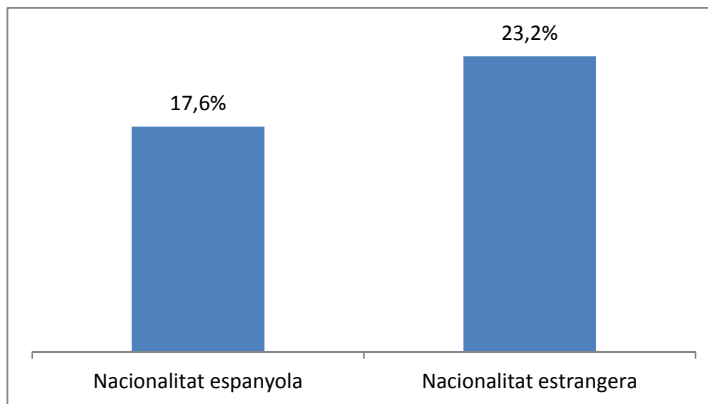

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

3.2. L'activitat de la joventut estrangera

Mentre el percentatge de població jove sobre la població activa espanyola és superior al de població jove sobre el total de la població espanyola en edat de treballar, la població jove activa estrangera mostra un pes inferior sobre el total de la població activa estrangera que el que presenta sobre la població estrangera en edat de treballar. Això significa que la població estrangera jove activa té un pes superior sobre el seu referent poblacional del que té la població jove activa espanyola sobre el seu.

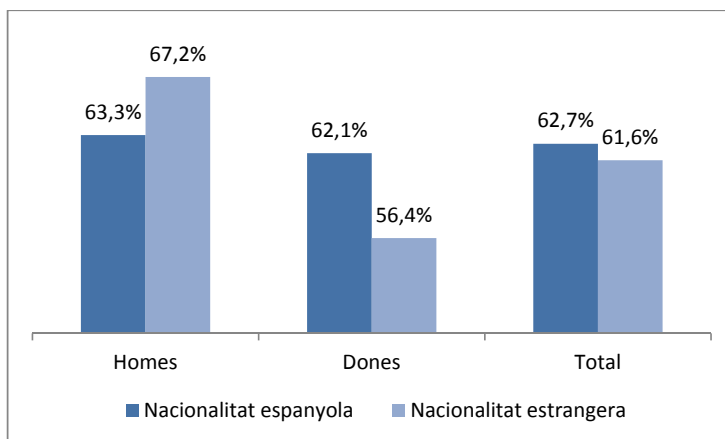
Gràfic 3.8. Percentatge de població activa de 16 a 30 anys d'edat sobre el total de la població en edat de treballar per nacionalitat. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per aquest motiu, la taxa d'activitat de la població jove estrangera és inferior a la de la població jove de nacionalitat espanyola, tot i que la diferència és només d'un punt percentual tal com podem veure en el gràfic següent. Aquesta diferència és deguda a la més baixa activitat de les joves estrangeres, molt inferior a la dels homes, però també força inferior a la de les joves de nacionalitat espanyola. En canvi els joves estrangers presenten una taxa d'activitat quatre punts superior a la dels joves de nacionalitat espanyola.

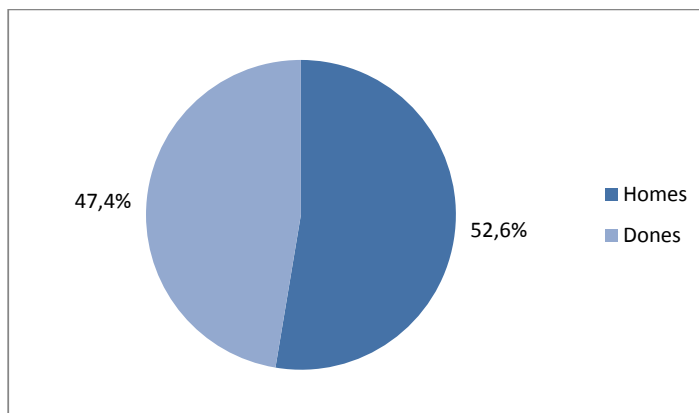
Gràfic 3.9. Taxa d'activitat de la població de 16 a 30 anys per sexe i nacionalitat

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La menor activitat de les dones joves es reflecteix en el següent gràfic, on veiem que en la població jove estrangera activa les dones tenen un pes inferior en cinc punts al dels homes. Això contrasta amb el pes superior de les dones en el total de la població jove estrangera.

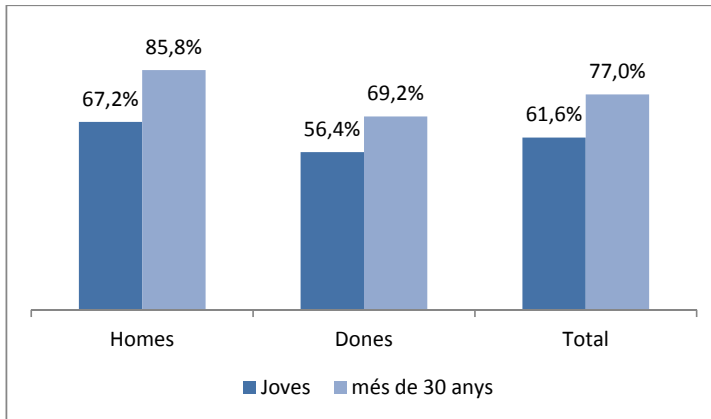
Gràfic 3.10. Distribució percentual per sexes de la població activa estrangera de 16 a 30 anys. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si comparem aquesta relació entre homes i dones segons els grups d'edat, observem que, tot i que l'activitat de les dones més grans és superior a la de les joves, la menor activitat de les dones és general, cosa que passa també en la població espanyola però en menor proporció.

Gràfic 3.11. Taxa d'activitat de la població estrangera per sexe i grup d'edat

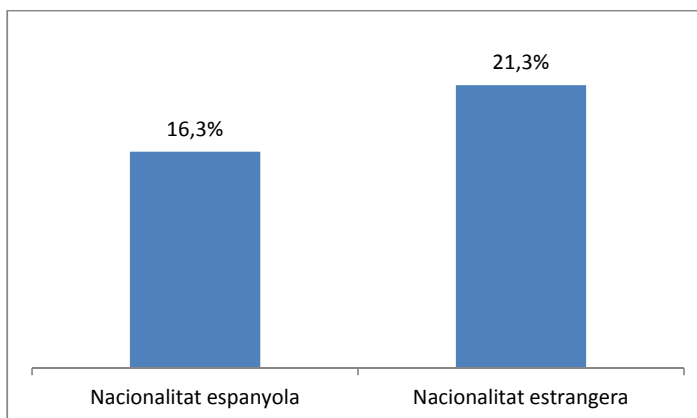

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

3.3. L'ocupació de la joventut estrangera

Tal com es pot veure en el següent gràfic, el percentatge de població ocupada jove també és superior en la població estrangera.

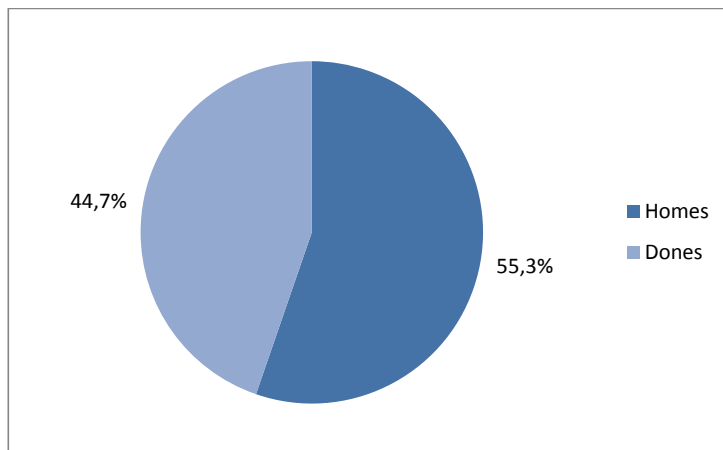
Gràfic 3.12. Percentatge de població ocupada de 16 a 30 anys d'edat sobre el total de la població en edat de treballar per nacionalitat. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda el pes de les dones en la població ocupada estrangera jove és inferior al seu pes en el total de la població estrangera jove.

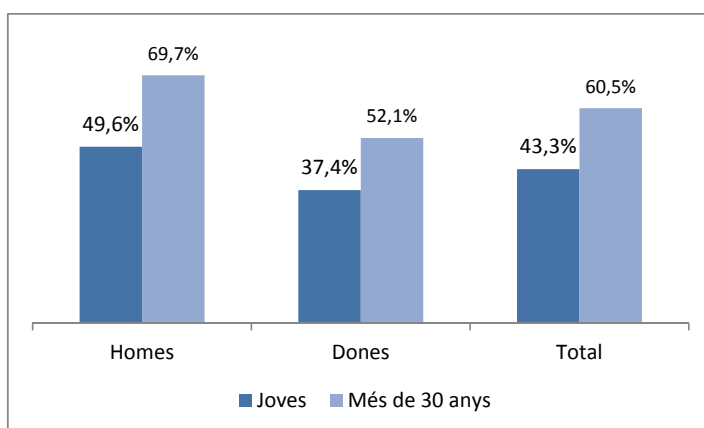
Gràfic 3.13. Distribució percentual per sexes de la població ocupada estrangera de 16 a 30 anys. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La taxa d'ocupació de la joventut estrangera és força inferior a la de la resta de la població estrangera. La diferència en el cas dels homes és més gran que en el de les dones, tot i que la taxa de les dones joves és la més baixa.

Gràfic 3.14. Taxa d'ocupació de la població estrangera per sexe i grup d'edat

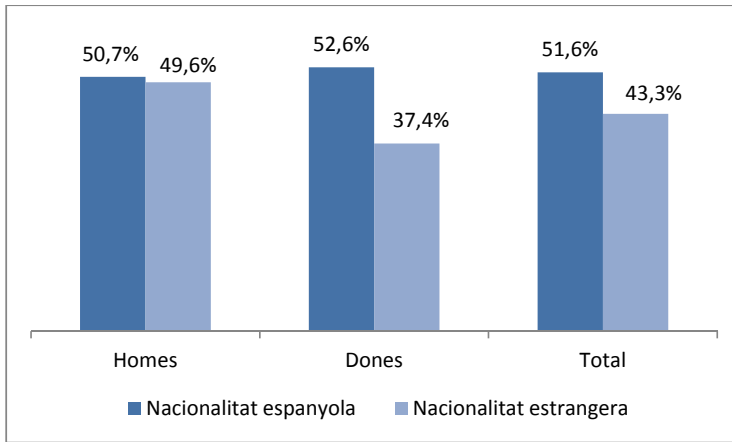

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com es pot veure en el següent gràfic però, pel que fa a la població jove, la taxa d'ocupació de la població espanyola supera en gairebé vuit punts la de la població

estrangera i les dones de nacionalitat espanyola són les que presenten una taxa d'ocupació més alta.

Gràfic 3.15. Taxa d'ocupació de la població de 16 a 30 anys per sexe i nacionalitat

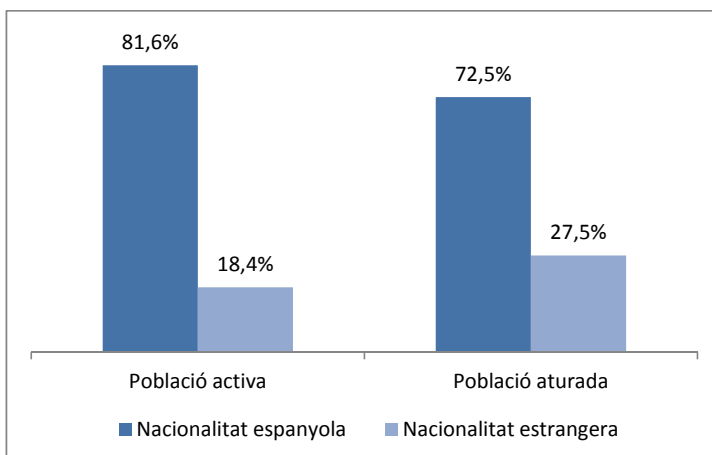

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

3.4. L'atur de la joventut estrangera

La joventut estrangera aturada té un pes sobre el total de la joventut aturada nou punts superior al que té en el total de la població activa. Això ja ens indica que l'atur afecta més a la joventut estrangera.

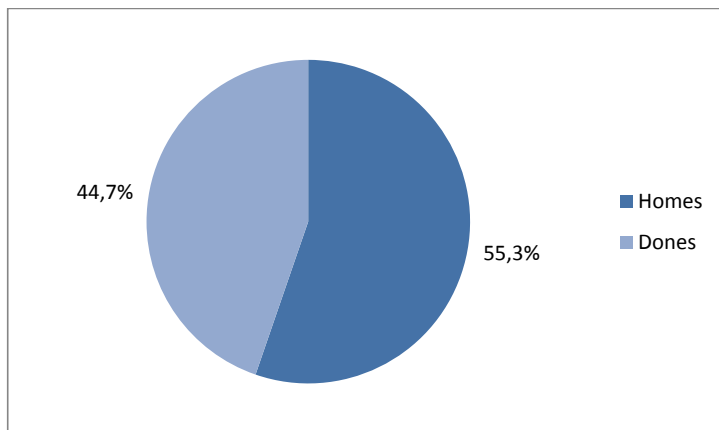
Gràfic 3.16. Distribució percentual per nacionalitat de la població aturada i de la població activa de 16 a 30 anys. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La joventut estrangera en situació d'atur és més masculina que femenina. Tot i que la taxa d'atur femenina és superior, tal com mostra el Gràfic 3.18.

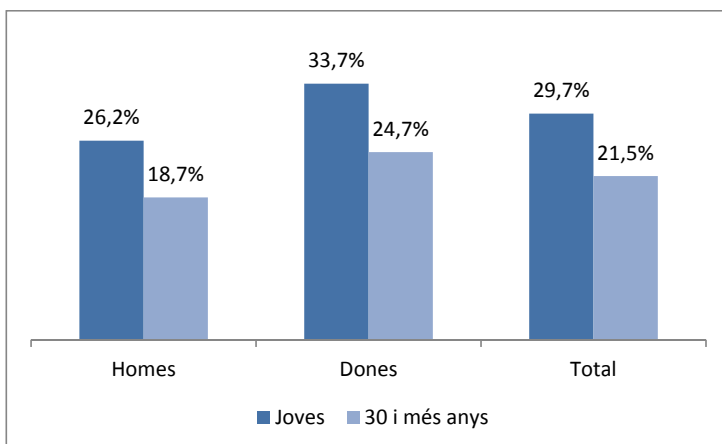
Gràfic 3.17. Distribució percentual per sexes de la població aturada estrangera de 16 a 30 anys. Catalunya 4t trimestre de 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La taxa d'atur femenina és més alta que la masculina tant en el cas de la població jove com en la resta de la població estrangera, però les joves són les que presenten un percentatge més alt de persones que, volent treballar (actives), no troben feina.

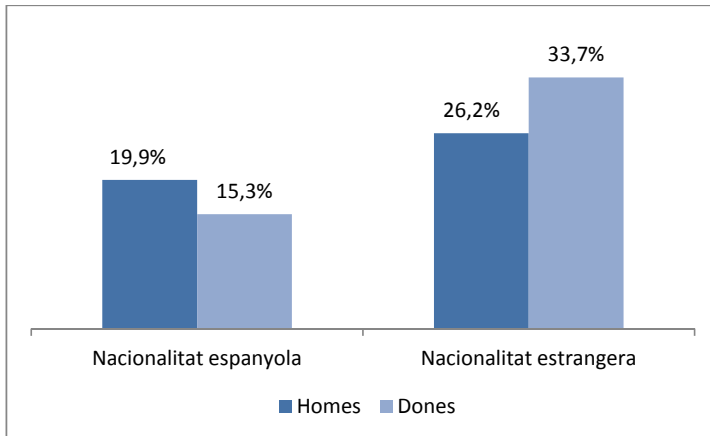
Gràfic 3.18. Taxa d'atur de la població estrangera per sexe i grup d'edat

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si la comparació la fem per nacionalitats podem destacar dues dades: primer que la taxa d'atur de la joventut estrangera és molt superior a la de la joventut espanyola. I segon, que la taxa d'atur en la joventut estrangera és més important en les dones, mentre que en la joventut de nacionalitat espanyola, és més alta en el cas dels homes.

Gràfic 3.19. Taxa d'atur de la població de 16 a 30 anys per sexe i nacionalitat

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Resum del capítol

La població estrangera empadronada a Catalunya és, en el seu conjunt, més jove que la població de nacionalitat espanyola, i presenta un percentatge de població força superior en el tram de 15 a 29. En la població estrangera hi ha més població jove de sexe femení. El col·lectiu llatinoamericà és el que presenta un percentatge més alt de població jove seguit del col·lectiu asiàtic, i representa el 30 % del total de la població jove de nacionalitat estrangera per sobre dels col·lectius africà i comunitari.

La població estrangera en edat de treballar té un perfil general més jove que la població de nacionalitat espanyola. En concret, el seu percentatge de població de 16 a 30 anys, el que considerem aquí població jove, és superior. D'aquesta població jove, les dones en són una mica més de la meitat.

La joventut estrangera és menys activa que la resta de la població estrangera. També, presa en el seu conjunt, presenta una taxa d'activitat inferior a la de la joventut de nacionalitat espanyola Això es deu a l'especialment baixa activitat de les joves estrangeres, atès que els joves estrangers presenten una taxa d'activitat força superior a la dels joves espanyols.

La joventut estrangera està menys ocupada que la de nacionalitat espanyola i que la resta de la població estrangera. Les joves estrangeres estan menys ocupades que els joves estrangers.

La joventut estrangera pateix una situació d'atur superior a la de nacionalitat espanyola. Les joves estrangeres tenen una taxa d'atur superior a la dels joves estrangers, en contrast amb la joventut de nacionalitat espanyola on la relació és la inversa.

4. EL TREBALL DE LA JOVENTUT ESTRANGERA

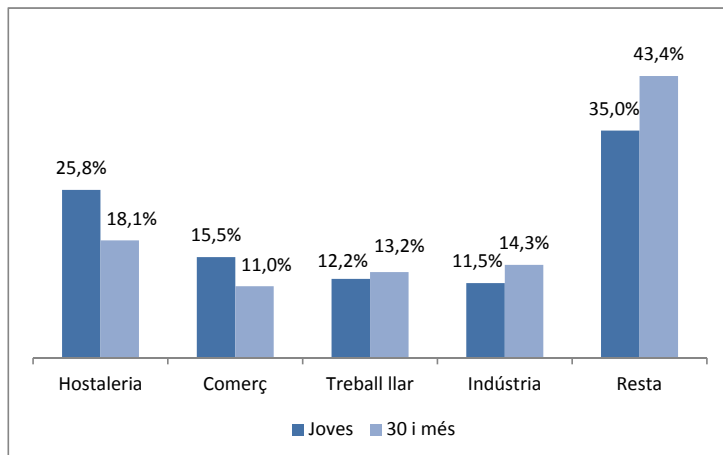
4.1. On treballa la joventut estrangera

No hi ha grans diferències entre el tipus d'activitats econòmiques on treballa majoritàriament la joventut estrangera i aquelles en què ho fa la resta de la població estrangera. Sí que es poden destacar però algunes particularitats del col·lectiu jove respecte la població estrangera més gran de 30 anys.

La joventut estrangera ocupada es concentra més en les quatre activitats on treballa principalment la població estrangera: hostaleria, comerç, treball de la llar i indústria. Un 43,4 % de la població estrangera més gran de 30 anys treballa en activitats que no són aquestes quatre, mentre que només un 35,0 % de la població estrangera jove està en aquesta situació. Per tant, la joventut estrangera presenta una menor diversitat sectorial que la població més gran.

Un/a de cada quatre joves estrangers/es treballa a l'hostaleria, en un percentatge gairebé vuit punts per sobre de la resta de la població estrangera. També treballen més al comerç. En canvi, la població estrangera de més de 30 anys es dedica més a la indústria i una mica més també al treball de la llar.

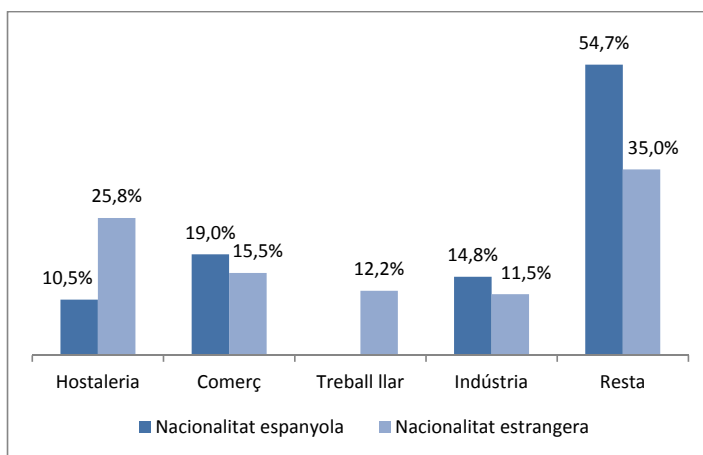
Gràfic 4.1. Branques d'activitat amb més presència de joves estrangers/res. Comparació amb la població estrangera de més de 30 anys. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En el Gràfic 4.2 es compara la distribució de l'ocupació juvenil per branques d'activitat, segons la nacionalitat. Hi podem veure que la joventut de nacionalitat espanyola presenta una diversitat d'activitats molt superior que la joventut estrangera. Menys de la meitat de la joventut espanyola s'ocupa en les branques d'activitat on més s'ocupa la joventut estrangera. La diferència més important la trobem en el sector de l'hostaleria que és on s'ocupa més d'una quarta part de la joventut estrangera. En aquest sector només hi treballa un 10,5 % de la joventut de nacionalitat espanyola. També destaca el cas del Treball de la llar on no hi ha un volum a tenir en compte en el cas de la joventut espanyola mentre que, en canvi, és la segona activitat amb més joventut estrangera ocupada. La joventut espanyola es dedica més al comerç i la indústria.

Gràfic 4.2. Branques d'activitat amb més presència de joves segons nacionalitat. Catalunya 4t trimestre 2017

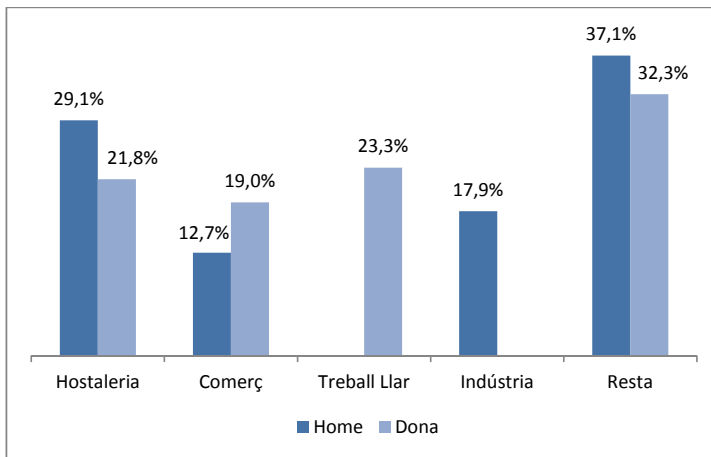

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Tant pel que fa als quatre sectors principals, com pel que fa a la diversitat de sectors, les diferències de la joventut espanyola respecte la joventut estrangera també hi són, amb poques diferències respecte la població estrangera més gran de 30 anys. Això ens indica que és més determinant la nacionalitat que l'edat com a factor condicionant en el sector d'activitat en què es treballa.

Per sexes, les dades mostren que en el treball de la llar només s'ocupen les joves, i en la indústria, en canvi, només s'ocupen els joves. La joventut estrangera d'ambdós sexes s'ocupa en l'hostaleria i en el comerç, els homes es dediquen més a l'hostaleria i les dones més al comerç.

Gràfic 4.3. Branques d'activitat amb més presència de joves estrangers/res per sexes. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Ens semblava d'interès poder saber com és aquesta distribució sectorial segons el lloc d'origen de la joventut estrangera. Això no ha estat possible, perquè el nivell de desagregació de les dades fa que els resultats de l'explotació siguin valors que presenten un marge d'error estadístic excessiu. Hem optat per utilitzar les dades per origen sense distingir per edats. Ja hem vist que la distribució per sectors en els més grans no és ben bé la mateixa que en el col·lectiu de 16 a 30 anys, però és més semblant que si ho comparem amb la població de nacionalitat espanyola en qualsevol dels grups d'edat. D'aquesta manera podem tenir una idea de l'especialització en activitats per origen, entenent que en el cas dels joves el resultat seria aproximat al total del col·lectiu amb les desviacions ja descrites en funció del Gràfic 4.1: més dedicació del col·lectiu jove en hostaleria i comerç, i menys dedicació en treball de la llar i indústria.

Com es pot observar a la Taula 4.1, la població comunitària s'ocupa principalment a la indústria i l'hostaleria. La població asiàtica és la que s'ocupa més en l'hostaleria i el comerç. La població africana és la que s'ocupa més en la indústria, seguida molt de prop per la població comunitària, però també té una dedicació important en hostaleria i comerç. La població llatinoamericana és la que més s'ocupa en el treball de la llar tot i que també té una dedicació important en l'hostaleria. La població europea no comunitària només presenta dades vàlides en hostaleria.

Taula 4.1. Branques d'activitat on més s'ocupa la població estrangera per zones d'origen. Total del col·lectiu de cada zona d'origen. Catalunya 4t trimestre 2017

	Unió Europea	Resta d'Europa	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica	Total
Hostaleria	13,4 %	15,9 %	21,0 %	37,5 %	17,3 %	19,7 %
Indústria	19,4 %	*	6,8 %	16,1 %	20,7 %	13,7 %
Treball de la llar	4,9 %	*	24,8 %	*	*	13,0 %
Comerç	8,5 %	*	8,9 %	23,5 %	15,1 %	12,0 %

*Els resultats d'aquestes cel·les no és prou fiable per ser excessivament baixos i estar afectats per un marge d'error excessiu. Per això no es reflecteixen a la taula

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població activa de l'INE

4.2. De què treballa la joventut estrangera

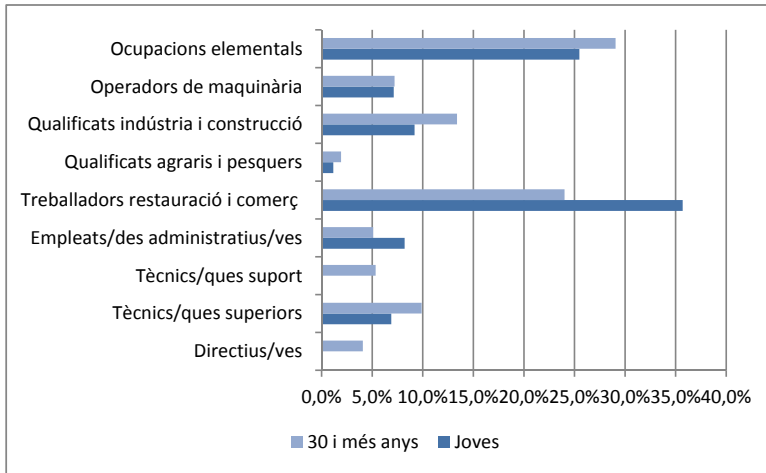
A continuació analitzarem quins llocs de treball ocupa la joventut estrangera segons l'Enquesta de Població Activa. Utilitzarem les dades agrupades a un dígit del *Código Nacional de Ocupaciones*, que és el sistema de categories utilitzat per l'INE.

Més d'un terç de la joventut estrangera s'ocupa com a *treballador/ra de la restauració i el comerç*. En aquest un grup professional també s'ocupa un percentatge molt important de majors de 30 anys, però el percentatge de joves és superior en deu punts percentuals.

Una quarta part de la joventut estrangera treballa en *ocupacions elementals* (no qualificades). La proporció de joves en aquest grup és però inferior a la proporció de població ocupada major de 30 anys.

La joventut estrangera presenta una proporció més alta d'administratius/ves i en els grups professionals més qualificats només trobem joves en el de tècnics/ques superiors.

Gràfic 4.4. Distribució en grups professionals de la joventut estrangera. Comparació amb el total de la població estrangera. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

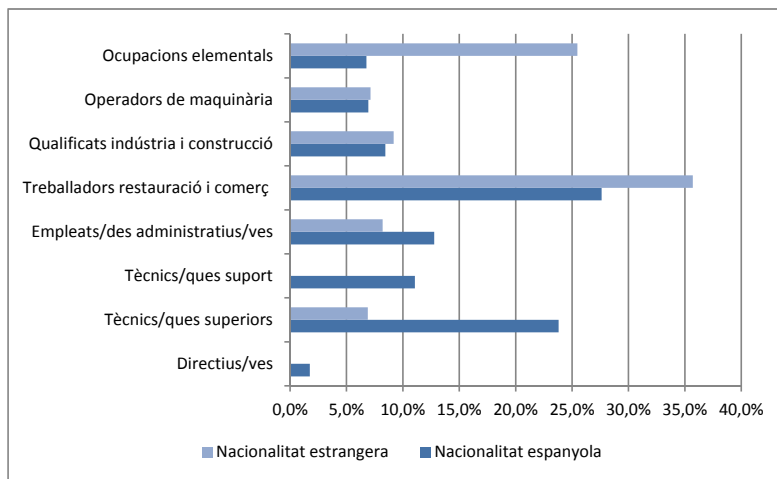
La comparació més significativa però és la comparació entre joves per nacionalitat que ens ofereix el Gràfic 4.5, l'anàlisi del qual ens indica que és més determinant la nacionalitat que l'edat en el nivell professional en què s'ocupa la població jove.

En ocupacions elementals la joventut espanyola presenta un percentatge 20 punts per sota del que presenta la joventut estrangera. En aquesta diferència hi té molt a veure el que un 12 % de la població jove estrangera treballi en el treball de la llar tal com veïem quan parlàvem dels sectors on s'ocupen.

La joventut espanyola s'ocupa cinc vegades més com a tècnic/a superior del que ho fa la joventut estrangera, i més del doble del que ho fa la població estrangera de més de 30 anys. A més, la joventut espanyola mostra un percentatge en tècnics/ques de suport també més elevat que la població estrangera de més de 30 anys mentre que, com ja hem vist, la joventut estrangera no presenta valors suficients en aquest grup.

Així doncs, la joventut estrangera presenta una estructura ocupacional força menys qualificada que la de la joventut espanyola, però atès que la població estrangera de més de 30 anys també mostra menys qualificació professional que la joventut espanyola, hem de concloure que la diferència de qualificació es deu més a la nacionalitat que a l'edat. Tot i així, cal destacar que la situació de la joventut estrangera és pitjor que la de la resta de la població estrangera.

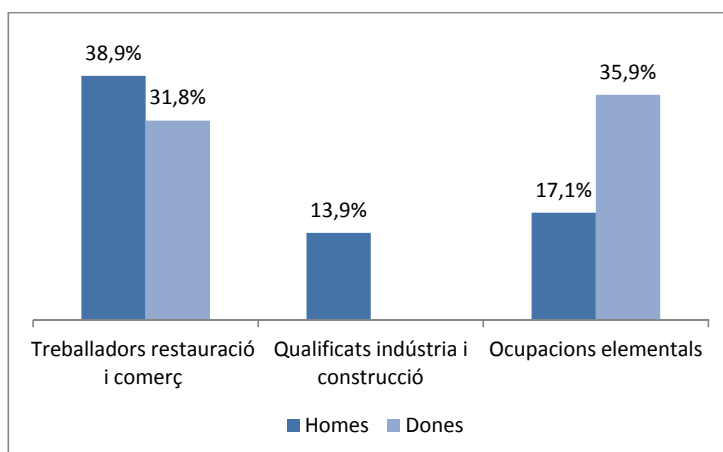
Gràfic .4.5. Distribució en grups professionals de la joventut estrangera segons la nacionalitat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si ens fixem en el principals grups professionals en què treballa la joventut estrangera i ho comparem per sexes, veiem que els joves s'ocupen més com a treballadors de la restauració i el comerç i clarament com a qualificats de la indústria i la construcció on no hi dades vàlides per a les dones. En canvi les joves treballen molt més en ocupacions elementals (més d'un terç). En aquest darrer cas cal tenir en compte la importància que té el treball de la llar entre les joves estrangeres, tal com hem vist quan parlàvem dels sectors d'activitat.

Gràfic 4.6. Grups professionals on més s'ocupa la joventut estrangera per sexes. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com en el cas dels sectors d'activitat, aquí tampoc no podem utilitzar les dades de joves per zones d'origen. Per tant, per tenir una certa orientació de com afecta el lloc d'origen en el nivell professional, igual que hem fet amb l'anàlisi sectorial, presentem les dades pel total de la població estrangera.

La població comunitària presenta una estructura professional àmplia, semblant a la de la població de nacionalitat espanyola però amb un pes especialment important del grup de tècnics/ques superiors. La població llatinoamericana s'ocupa principalment com a personal no qualificat (ocupacions elementals), on hi té un pes important el treball de la llar, i com a treballadors/res de la restauració i el comerç. Més de la meitat de la població asiàtica s'ocupa com a treballadors/res de la restauració i el comerç i com a personal no qualificat (ocupacions elementals). Finalment la població africana s'ocupa com a personal no qualificat (ocupacions elementals), amb un pes important del treball de la llar, i com a treballadors/res industrials tant qualificats/des com operadors/res de maquinària

Taula 4.2. Grups professionals on més s'ocupa la població estrangera per zones d'origen. Total del col·lectiu de cada zona d'origen. Catalunya 4t trimestre 2017

	Unió Europea	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica	Total
Directius/ves	5,7 %	*	*	*	3,2 %
Tècnics/ques superiors	19,6 %	5,8 %	*	*	9,2 %
Tècnics/ques suport	10,1 %	6,2 %	*	*	5,5 %
Empleats/des administratius/ves	11,3 %	4,9 %	*	*	5,8 %
Treballadors restauració i comerç	15,4 %	30,3 %	53,4 %	20,0 %	26,5 %
Qualificats agraris i pesquers	*	*	*	*	1,8 %
Qualificats indústria i construcció	14,8 %	8,7 %	*	18,6 %	12,5 %
Operadors/res de maquinària	8,4 %	*	*	19,2 %	7,2 %
Ocupacions elementals	12,5 %	39,6 %	21,6 %	37,4 %	28,3 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Els resultats d'aquestes cel·les no és prou fiable per ser excessivament baixos i estar afectats per un marge d'error excessiu. Per això no es reflecteixen a la taula

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població activa de l'INE

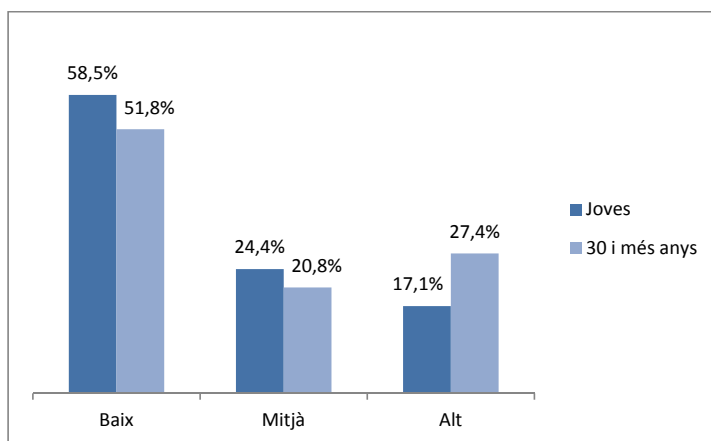
4.3. El nivell d'estudis de la joventut estrangera

A continuació ens aproximarem al perfil formatiu de la joventut estrangera, a partir de les possibilitats que ens ofereixen les microdades de l'Enquesta de Població Activa. Per fer-ho de manera que les dades siguin el més vàlides possible, hem agrupat els estudis en tres nivells. El nivell baix inclou les persones que no tenen cap titulació i aquells que tenen la titulació d'ensenyament obligatori de qualsevol pla. El nivell mitjà inclou les persones que tenen la titulació d'ensenyaments postobligatoris no universitaris. El nivell alt inclou les titulacions universitàries.

Cal aclarir també que en poder fer l'explotació directa de les microdades de l'EPA, hem pogut ajustar el tram d'edat que considerarem jove a la població jove en edat de treballar i, per tant, quan parlem de joves, a partir d'ara, ens referirem al tram d'edat de 16 a 30 anys.

Com es pot veure al gràfic 4.7, la joventut estrangera té un nivell d'estudis més baix que la resta de la població estrangera en edat de treballar. Prop del 60 % de la població estrangera entre els 16 i els 30 anys té un nivell d'estudis baix i presenta un percentatge d'estudis superiors deu punts per sota de la resta de la població estrangera. En canvi el percentatge de joves estrangers/res amb estudis mitjans és superior.

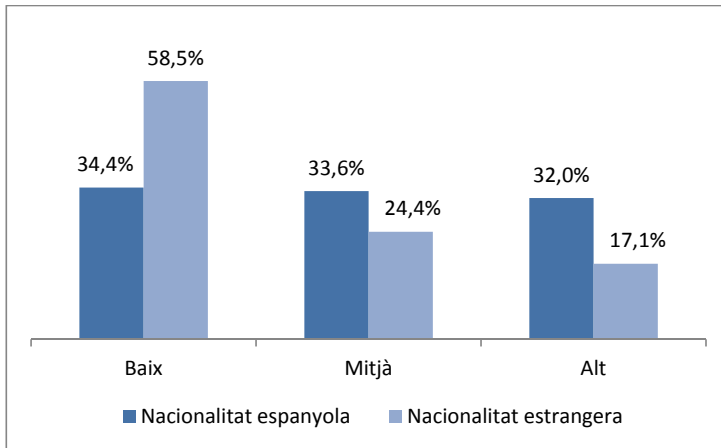
Gràfic 4.7. Nivell d'estudis de la població estrangera per grups d'edat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si comparem el nivell d'estudis de la població jove per nacionalitats observem que la població de nacionalitat espanyola presenta uns nivells de formació superiors. El percentatge de joves amb nacionalitat espanyola amb nivell d'estudis baix és molt inferior al de la joventut estrangera, mentre que el percentatge de nivell d'estudis mitjans i, sobretot, alts, és molt superior en el cas de la joventut de nacionalitat espanyola.

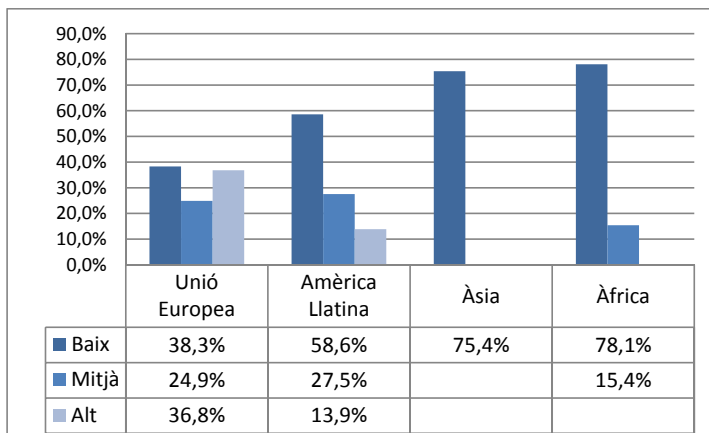
Gràfic 4.8. Nivell d'estudis de la població de 16 a 30 anys per nacionalitat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per zones d'origen, la joventut comunitària presenta una distribució percentual del nivell d'estudis semblant a la de la joventut de nacionalitat espanyola, amb un percentatge d'estudis superiors fins i tot més elevat. La joventut asiàtica i l'africana mostren un nivell d'estudis molt baix, fins al punt que les dades del nivell mitjà i alt en el cas del col·lectiu asiàtic, i les del nivell alt en el cas del col·lectiu africà, no es tenen en compte pel seu baix volum de casos, circumstància que les fa poc fiables. Pel que fa a la joventut llatinoamericana, aquesta presenta percentatges a tenir en compte de població amb nivell d'estudis mitjans i superiors.

Gràfic 4.9. Nivell d'estudis de la joventut estrangera per zones d'origen. Catalunya 4t trimestre 2017

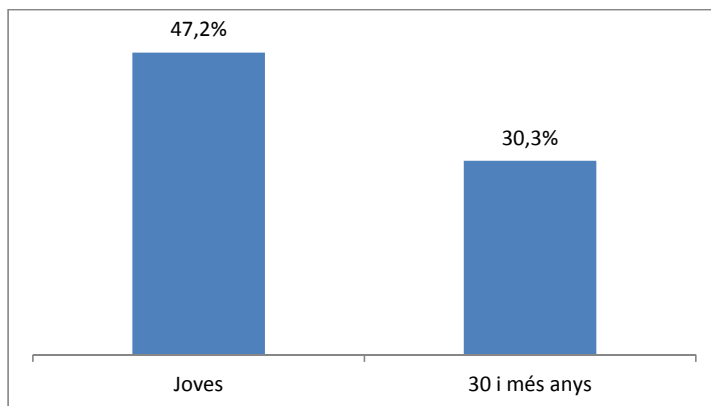

*En blanc les caselles on les dades presenten un marge d'error excessiu per ser tingudes en compte.
Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

4.4. La qualitat de l'ocupació de la joventut estrangera. Temporalitat i parcialitat

Prop de la meitat de la joventut estrangera té una feina temporal i dobla amb escreix la temporalitat mitjana a Catalunya (21,6 %). La taxa de temporalitat del col·lectiu (47,2 %) és 17 punts superior a la de la població estrangera més gran de 30 anys.

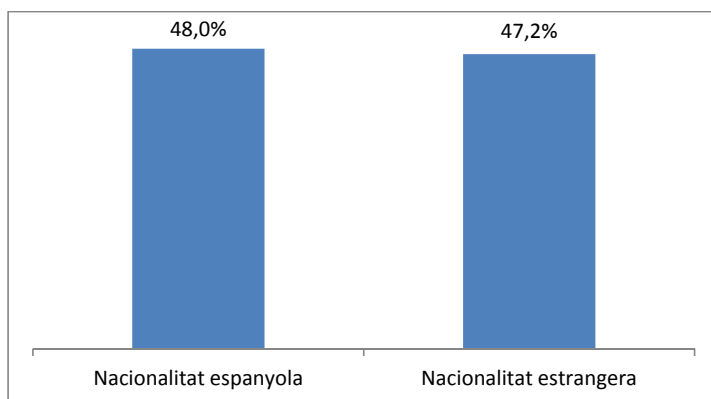
Gràfic 4.10. Taxa de temporalitat de la població estrangera per grups d'edat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En canvi, la temporalitat de la joventut estrangera és un mica menor que la de la joventut de nacionalitat espanyola. Això ens indica que, malgrat que la taxa de temporalitat general de la població estrangera és superior a la de la població de nacionalitat espanyola, la temporalitat laboral té més a veure amb l'edat que amb la nacionalitat perquè afecta de la mateixa manera al jove, independentment de la seva nacionalitat.

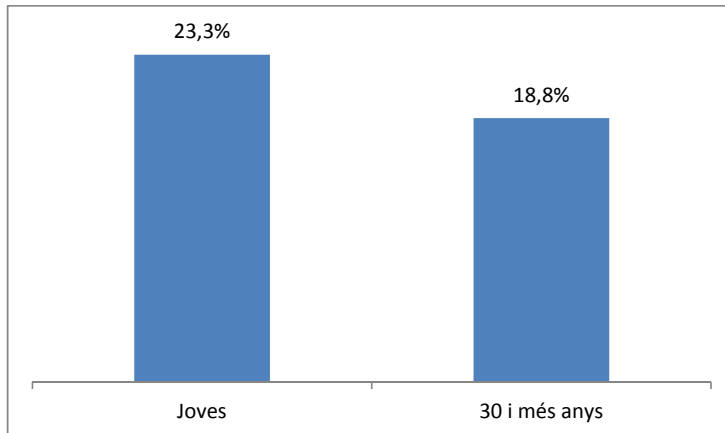
Gràfic 4.11. Taxa de temporalitat de la població jove segons la nacionalitat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, la joventut estrangera presenta un percentatge de treball a temps parcial molt superior a la mitjana de la població ocupada (14 %) i cinc punts superior al de la població estrangera de més de 30 anys.

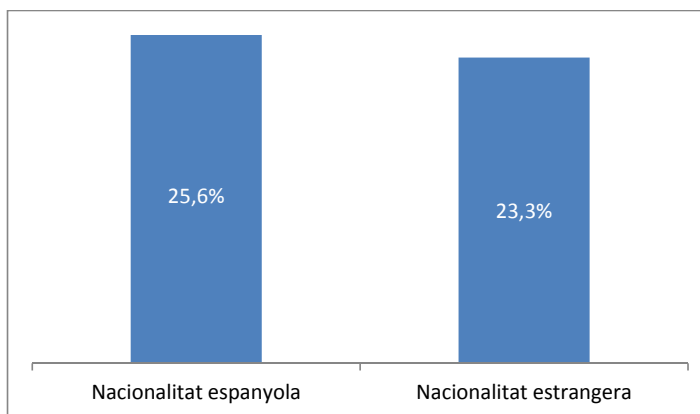
Gràfic 4.12. Taxa de parcialitat de la població estrangera per grups d'edat.
Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si comparem el treball a temps parcial de la població jove per nacionalitat veiem que, tal com passa amb la temporalitat, la joventut estrangera presenta una taxa de parcialitat més baixa que la que presenta la joventut de nacionalitat espanyola. Sembla doncs que, malgrat que la població estrangera presenta un temporalitat més alta que l'espanyola en termes generals, tenir un treball a jornada parcial té més a veure amb l'edat, independentment de la nacionalitat.

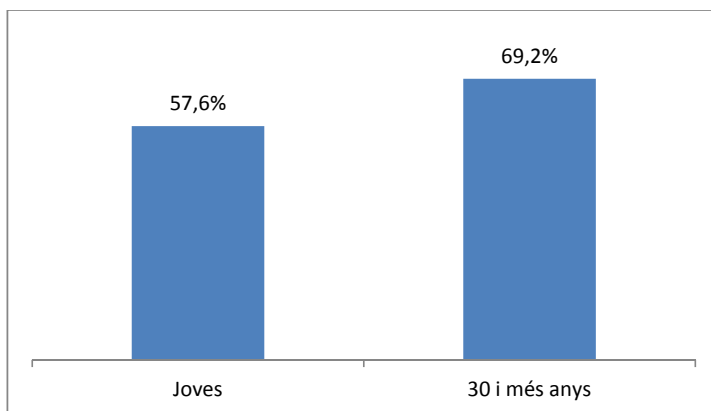
Gràfic 4.13. Taxa de parcialitat de la població jove segons la nacionalitat.
Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Gairebé el 70 % de la població estrangera de més de 30 anys que treballa a temps parcial ho fa perquè no troba una feina a temps complert. En el cas de la població jove el percentatge és inferior en més d'onze punts al del grup de més de 30 i gairebé nou per sota de la mitjana de la població estrangera.

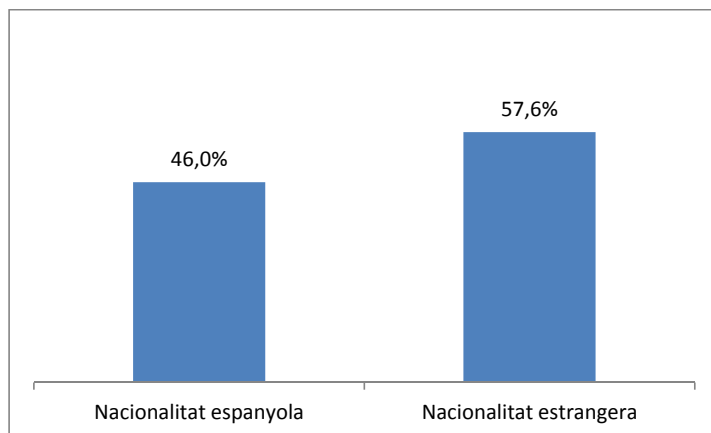
Gràfic 4.14. Taxa de parcialitat involuntària de la població estrangera per grups d'edat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En canvi la taxa de parcialitat involuntària de la joventut de nacionalitat espanyola és més d'onze punts inferior a la de la joventut estrangera, de fet, la major part (54 %) del jovent de nacionalitat espanyola que treballa a temps parcial ho fa perquè no vol un treball a temps complert. Si a més tenim en compte que, com ja hem vist, la taxa de parcialitat involuntària del total de la població estrangera és molt superior a la de la població espanyola, podem deduir que en el cas del treball a temps parcial involuntari o forçat la variable nacionalitat és més determinant que la variable edat.

Gràfic 4.15. Taxa de parcialitat involuntària de la població jove segons la nacionalitat. Catalunya 4t trimestre 2017

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Resum del capítol

La joventut estrangera que treballa ho fa molt majoritàriament en les quatre principals activitats en què treballa la totalitat de la població estrangera: hostaleria, comerç, treball de la llar i indústria. La població jove estrangera mostra menys diversitat d'activitats que la població més gran. Treballen més a l'hostaleria i el comerç i menys a l'Indústria i al treball de la llar que la població major de 30 anys. Però la diferència més gran la trobem respecte la joventut de nacionalitat espanyola. Aquesta té molta més diversitat d'activitats, es dedica molt menys a l'hostaleria i no treballa en absolut en el treball de la llar. Per tant, hi ha més similitud entre la població estrangera jove i més gran de 30 anys, que entre joves de nacionalitat espanyola i estrangera. Sembla doncs que la nacionalitat té més influència en el tipus d'activitat on es treballa que l'edat.

Per sexes, les joves estrangeres treballen més que els joves en el comerç i menys en l'hostaleria. Només les dones treballen en el treball de la llar. Els joves treballen més a l'hostaleria i a la indústria.

Per zones d'origen i per a la població estrangera en general, el col·lectiu comunitari es dedica més a la indústria i el comerç, tot i que és el que presenta més diversificació d'activitats. La població asiàtica és la que s'ocupa més en l'hostaleria i el comerç. La població africana és la que s'ocupa més en la indústria, però també té una dedicació important en hostaleria i comerç. La població llatinoamericana és la que més s'ocupa en el treball de la llar tot i que també té una dedicació important en l'hostaleria. La població europea no comunitària es dedica sobretot a l'hostaleria.

La joventut estrangera ocupa majoritàriament llocs de treball de baixa qualificació, especialment si comparem els seus llocs de treball amb els de la joventut de nacionalitat espanyola, la qual presenta percentatges alts d'ocupació en llocs de treball d'alta qualificació. En la comparació de les ocupacions del jovent per nacionalitat hi té un pes important la relativament alta dedicació de les joves estrangeres al treball de la llar, activitat on estadísticament no consta la dedicació de cap home jove de nacionalitat espanyola.

La joventut estrangera té un nivell d'estudis més baix que la resta de la població estrangera en edat de treballar, tenint en compte el superior percentatge d'estudis baixos i el menor percentatge d'estudis alts. En canvi, el percentatge de joves estrangers/res amb estudis mitjans és superior. La joventut estrangera també presenta un nivell d'estudis clarament inferior al de la joventut de nacionalitat espanyola, excepte en el cas de la joventut comunitària que mostra percentatges semblants als de la joventut espanyola i fins i tot superiors en el nivell d'estudis alt.

Les elevades taxes de temporalitat, parcialitat general i parcialitat involuntària de la joventut estrangera indiquen unes condicions laborals molt precàries. Aquestes

condicions laborals precàries, però, es relacionen de manera diferent amb els dos factors de precarietat que hem treballat: la nacionalitat i l'edat.

La temporalitat està més relacionada amb l'edat que amb la nacionalitat, atès que el jovent de nacionalitat espanyola presenta una taxa de temporalitat tant alta com la de la joventut estrangera i considerablement més alta que la que presenta la població estrangera de més de 30 anys.

Igualment el treball a temps parcial està especialment relacionat amb l'edat, tot i que també s'observa la influència de la nacionalitat. En tot cas, el que cal destacar és la relació que mostren les dades entre la nacionalitat i la parcialitat involuntària. Mentre que el treball a temps parcial és molt similar entre la joventut, independentment de la nacionalitat, el control sobre aquesta situació difereix segons la nacionalitat. La taxa de parcialitat involuntària en la joventut estrangera és clarament superior a la de la joventut de nacionalitat espanyola. Per a la major part de la joventut estrangera aquest treball a temps parcial és el resultat de no trobar una feina a temps complert tot i cercar-la. En canvi, la major part de la joventut espanyola que treballa a temps parcial ho fa perquè no vol un treball a temps complert. Per tant, la situació de la joventut estrangera en el mercat de treball és més precària que la de la joventut espanyola.

5. CONCLUSIONS GENERALS DE LES DADES QUANTITATIVES

Es confirma la tendència a la recuperació de la població estrangera iniciada l'any anterior. Augmenten la població estrangera empadronada, la població amb permís de residència i la població potencialment activa (16 i més anys). La població activa però s'estanca i, com a conseqüència, la taxa d'activitat de la població estrangera es redueix lleugerament.

Continua creixent la població ocupada estrangera femenina mentre la masculina s'estanca. Com a conseqüència d'això s'incrementa la taxa d'ocupació femenina mentre que la taxa d'ocupació dels homes es redueix lleugerament. Tot i així, la taxa d'ocupació de les dones estrangeres encara és inferior en 15 punts a la de les dones espanyoles. També la taxa d'activitat de les estrangeres és inferior en set punts a la de les espanyoles.

Continuen reduint-se la població aturada estrangera i també la taxa d'atur de la població estrangera com a conseqüència de l'increment de l'ocupació i l'estancament de la població activa. La taxa d'atur de la població estrangera però encara és més del doble de la de la població de nacionalitat espanyola.

Tot i que les dones en general presenten una temporalitat més alta, tenir un treball temporal depèn més de la nacionalitat. Tant els homes estrangers com les dones estrangeres, presenten una taxa molt més alta que els homes i les dones de nacionalitat espanyola.

En canvi, malgrat que existeix una relació entre tenir nacionalitat estrangera i treballar a temps parcial, el sexe és el principal factor de treball a temps parcial. Les dones treballen a temps parcial en una proporció molt més alta que els homes independentment de la nacionalitat. En canvi, la parcialitat involuntària té més a veure amb la nacionalitat, atès que els homes estrangers presenten una taxa de parcialitat involuntària molt superior, no només a la dels homes espanyols sinó també a la de les dones espanyoles.

La població estrangera és més jove que la població de nacionalitat espanyola, especialment en el cas de les dones. La població llatinoamericana és la que té un percentatge més alt de població de 16 a 30 anys i representa gairebé un terç del total de la població estrangera d'aquest tram d'edat.

En conjunt, la joventut estrangera és menys activa i està menys ocupada que la joventut de nacionalitat espanyola. Això es deu a la molt baixa activitat i baixa ocupació de les dones joves, comportament que comparteixen amb les dones estrangeres de més edat. Els joves estrangers, en canvi, són més actius que els joves de nacionalitat espanyola i presenten una taxa d'ocupació similar a la d'aquests.

La taxa d'atur de la joventut estrangera és superior a la de la població estrangera de més edat i a la de la joventut de nacionalitat espanyola. És especialment alt l'atur de

les joves estrangeres. Un terç de les joves estrangeres que volen treballar no tenen feina.

Sembla que l'edat influeix poc en el tipus d'activitat econòmica on treballa la joventut estrangera, en canvi sí que sembla determinant la nacionalitat. Els sectors d'activitat on treballa aquest col·lectiu són els principals sectors on treballa la població estrangera. Els joves treballen a l'hostaleria, el comerç i la indústria, per aquest ordre de dedicació. Les joves es dediquen al treball de la llar, l'hostaleria i el comerç per aquest ordre. Cal dir que l'EPA no detecta cap jove de nacionalitat espanyola treballant al treball de la llar, ni tampoc cap home jove de nacionalitat estrangera. Cal tenir en compte que molt d'aquest treball de la llar inclou molta activitat de cura de persones.

Els llocs de treball que ocupa la joventut estrangera són molt majoritàriament llocs de treball de baixa qualificació, on té un pes important, en el cas de les joves el treball en el treball de la llar i cura de persones a la llar. A més, si bé una tercera part de la joventut de nacionalitat espanyola ocupada ho està en ocupacions d'alta qualificació, l'ocupació de la joventut estrangera és molt baixa en aquests nivells més qualificats. La major part de la joventut estrangera s'ocupa en ocupacions elementals o com a treballadors/res de la restauració i el comerç, categoria difícil de valorar des del punt de vista del nivell de qualificació. Sembla que la nacionalitat es correlaciona amb el nivell de qualificació de la població ocupada.

Les dades mostren que la joventut estrangera que treballa té unes condicions de treball més precàries que la joventut de nacionalitat espanyola i que la població estrangera de més de 30 anys. Això és el resultat de la combinació del factor edat amb el factor nacionalitat.

Tenen més temporalitat que els majors de 30 anys, però una mica menys que la del jovent de nacionalitat espanyola. La temporalitat és més una característica de l'edat que no pas de la nacionalitat i també més que el sexe, com ja hem comentat. I si bé és cert que el total de la població estrangera té més temporalitat laboral que el total de la població espanyola, cal tenir en compte el doble efecte de l'edat jove: d'una banda la població ocupada de 16 a 30 anys té més pes en la població estrangera i de l'altra la joventut de nacionalitat espanyola presenta una taxa de temporalitat més de tres cops superior a la població de nacionalitat espanyola major de 30 anys.

Es produeix una situació similar amb la taxa de parcialitat. D'una banda, ja hem vist que el sexe és més determinant que la nacionalitat a l'hora de tenir un treball a temps parcial. Igualment l'edat és més determinant que la nacionalitat i es combina amb el sexe a com a factors de parcialitat.

En canvi sí que existeix una relació important entre nacionalitat i treball a temps parcial involuntari. El percentatge de joves de nacionalitat estrangera que treballen a temps parcial perquè no troben una feina a temps complert és molt superior al percentatge de parcialitat involuntària en la joventut de nacionalitat espanyola.

El nivell d'estudis de la joventut estrangera pot explicar en part la seva major precarietat laboral. D'una banda, tenen un nivell d'estudis més baix que la joventut de nacionalitat espanyola, cosa que pot influir en què treballin majoritàriament en unes activitats concretes i en llocs de treball de baixa qualificació. D'altra banda, les dades del nivell d'estudis indiquen un alt percentatge d'abandonament dels estudis un cop finalitzada l'etapa obligatòria. No continuar estudiant després dels estudis obligatoris està relacionat amb la voluntat de cercar feina de manera ràpida, fenomen que es visualitza en els moments de creixement econòmic quan hi ha més abandonament del post-obligatori i creix més la taxa d'activitat dels joves, que prefereixen treballar perquè troben feina amb una certa facilitat encara que sigui precària.

No està clar que ara estiguem en una època de creixement, però sí que hi ha una recuperació de l'ocupació, tot i que és molt precària. Tenint en compte que els col·lectius estrangers viuen la seva estada al país en funció de l'obtenció de recursos, car és per això que van deixar el seu país, és probable que en la població estrangera jove s'accentuï aquesta estratègia de deixar de banda l'educació post-obligatòria. El resultat és una població estrangera jove que treballa en una situació de precarietat superior a la de la població estrangera de més edat i a la de la joventut de nacionalitat espanyola, perquè té menys capacitat de decisió. Aquesta és la font de la diferència en el treball parcial involuntari, on el percentatge de població espanyola jove que treballa a temps parcial perquè vol és superior a la de la població jove estrangera, la qual majoritàriament, vol treballar a temps complet.

6. L'ANÀLISI QUALITATIU. L'OPINIÓ DE LES PERSONES EXPERTES

Per tal de poder aprofundir en les condicions laborals de la joventut estrangera i en els factors que incideixen en aquestes condicions, s'ha realitzat un estudi de tipus qualitatiu a partir d'un grup de discussió format per persones expertes, coneixedores del fenomen com a conseqüència de la seva tasca professional. A continuació presentem la descripció de cadascuna d'aquestes persones.

Relació de persones que han participat en el grup de discussió

P1	Home, responsable de joventut d'una associació d'immigrants llatinoamericans
P2	Dona, responsable d'una associació de dones immigrades d'origen musulmà
P3	Dona, sindicalista de la Federació d'Educació de Comissions Obreres de Catalunya
P4	Home, membre de l'organització juvenil de Comissions Obreres de Catalunya
P5	Dona, membre de l'organització juvenil de Comissions Obreres de Catalunya
P6	Dona, tècnica dels programes de segona oportunitat i garantia social del Servei d'Ocupació de Catalunya

També hi han participat, en qualitat d'investigadors, els autors del present estudi. La diversitat de posicions professionals de les persones que participen en la discussió afavoreix una visió més completa del fenomen.

Presentem seguidament els resultats del grup de discussió seguint l'ordre dels temes que van estructurar la conversa.

Anàlisi de la situació actual

Hi ha consens del grup respecte a la mala situació dels joves estrangers en el mercat de treball. Es considera que treballen en activitats concretes com l'hostaleria, la cura de persones grans, auxiliars de geriatria o el comerç, sovint en condicions precàries. S'esmenta el cas de les noies musulmanes que treballen en l'hostaleria, supermercats o locutoris, on fan fins a 12 hores diàries i reben sous molt baixos. D'altra banda, es critica als empresaris per no valorar el talent dels joves, tant estrangers com espanyols, i la seva resistència a incorporar gent jove a les empreses. Així ho expressa, P1, que pertany a una entitat que agrupa persones d'origen llatinoamericà: *“Ni desde la administración pública ni del tejido empresarial -que deberían ser los primeros*

interesados-, no hay interés en desarrollar talento, que está allí, fresco, entusiasmado, que tiene implicación “.

Aquesta situació laboral difícil no té ni la mateixa forma, ni les mateixes conseqüències, ni els mateixos factors condicionants per a tota la població jove estrangera. El grup de discussió considera que el sexe i l'origen condicionen la situació laboral dels joves estrangers. Com ja hem comentat a l'inici, les noies musulmanes són les que es troben amb més dificultats i les que acaben tenint les feines més precàries (hostaleria, locutoris, però també el treball de la llar), tal com indiquen les dades de l'estudi quantitatiu.

D'altra banda, es constata que acaben ocupant els mateixos llocs de treball que els seus pares, en les mateixes activitats, tot i que segons P2 no és el que volen, sinó que volen ampliar el seu ventall de possibilitats, però per diverses causes que veurem tot seguit no ho aconseguen: *“Otro problema son las expectativas, las expectativas que tiene los jóvenes que no es trabajar en el mercado laboral y cubrir las plazas que han cubierto sus padres”.*

P4 destaca la coincidència de la situació de la joventut espanyola i la joventut estrangera pel que fa a les condicions que els ofereix el mercat de treball: *“las problemáticas són molt similars, la precarietat que pateixen es pràcticament igual, de parcialitat...”*. P5 ho exemplifica posant sobre la taula les dificultats dels joves per emancipar-se: *“abans era als trenta quan els joves començàvem a tenir una estabilitat laboral i ara això als trenta no arriba (...) i quan comencem al mercat de treball, que comencem tard... ocupacions precàries”*. En la mateixa línia també ho fa P1 quan parla de la responsabilitat dels empresaris de no oferir possibilitats als joves. *“El joven no tiene acceso al tejido empresarial porque la empresa tiene un paradigma que el joven es una persona sin experiencia, sin talento o si lo tiene, hay que invertir para que lo desarrolle y el empresario no está en condiciones o no está dispuesto a hacer esta inversión”*.

L'alta temporalitat, el treball a temps parcial, els sous molt baixos o l'alta taxa de desprotecció en la situació d'atur que provoquen la temporalitat i l'alt percentatge de treball a temps parcial, són aspectes compartits entre la joventut estrangera i espanyola. La diferència és que la població estrangera té menys oportunitats per desenvolupar itineraris formatius i també tenen més fracàs escolar.

El fet que un o una jove obtingui la nacionalitat espanyola sembla que no significa cap canvi substancial respecte les seves opcions de millora en el mercat de treball. Tant P1 com P2 opinen que malgrat tinguin la nacionalitat espanyola segueixen sent percebuts com a estrangers, a partir de signes identificatius com els noms i cognoms o l'aspecte

físic. Amb aquesta idea s'apunta a la discriminació per origen, que comentarem tot seguit, quan parlem de les causes de la situació laboral del jovent estranger.

Sobre el cas dels menors no acompanyats (MENA), P6 comenta que, a les dificultats que poden tenir altres joves estrangers, en el seu cas s'hi afegeixen altres mancances, la més important de les quals és el desconeixement dels idiomes del país, tant castellà com català. Tot i així destaca la seva motivació en totes les accions que se'ls proposen de formació per a la inserció social i laboral des del SOC: *“son joves amb moltes ganes, s’ha de trencar aquesta mirada que són joves que venen aquí i que no volen fer res... són joves que vénen amb moltes ganes, que tenen un potencial, a la que els dones una mica i estires d’ells, creixen una passada”*. Per la seva banda P2 considera important tenir en compte que les seves expectatives són les mateixes que la de la resta de joves estrangers, la diferència està en què les seves condicions són pitjors.

Les causes de la situació laboral de la joventut estrangera

A l'hora de parlar de les causes d'aquesta situació, al si del grup es plantegen diversos factors, la majoria dels quals es poden agrupar en dos grans grups: factors externs al col·lectiu i factors endògens.

El primer grup de factors té a veure amb percepcions i actituds de la societat d'acollida, als quals cal afegir el marc legal que condiona el procés d'inserció social i laboral de la població estrangera. El segon grup té a veure amb la cultura d'origen i el projecte migratori dels diferents col·lectius.

Hi ha un alt grau de consens en considerar que existeix una discriminació envers certs col·lectius. Discriminació directa pel que fa a la no contractació de joves musulmanes. En el cas de les dones, es considera que aquelles que utilitzen un signe extern de la seva religió, com són els diferents tipus de vels musulmans, són percebudes negativament. Aquesta percepció negativa fa que les empreses evitin contractar-les o ni tan sols els ofereixin la possibilitat de fer pràctiques laborals (P2): *“Nos hemos encontrado con dificultades de muchísimas jóvenes que están haciendo un ciclo y tienen que hacer prácticas y no hay manera de buscar una empresa para que puedan hacer prácticas porque llevan hyjab”*.

Per la seva banda, P2 esmenta els efectes negatius sobre la percepció del col·lectiu musulmà arran dels passats atemptats jihadistes a Catalunya i com els joves musulmans n'estan rebent més les conseqüències que els adults, cosa que dificulta la seva contractació: *“todo lo que ha sucedido después de los atentados ha victimizado a*

un perfil, que es el joven mucho más que el adulto, muchísimo más que la familia (...) y eso dificulta también a la hora de buscar trabajo”.

En el cas de la joventut llatinoamericana també es produeix discriminació pel seu aspecte físic. Es considera que un tipus de nom o un aspecte determinat pot ser motiu de discriminació. En aquest sentit es comenta que hi ha un estudi francès que demostra aquesta discriminació (P2), i també que als Estats Units, al Regne Unit, a França i al nord d'Europa s'està estenent un model de currículum sense foto, ni nom, ni gènere, ni edat, per reduir la possibilitat de discriminació per motiu d'alguna d'aquestes característiques (P1).

Pel que fa al marc legal d'estrangeria, es considera que és un procés massa burocratitzat, que imposa massa dificultats i costos econòmics difícils d'assumir per a molta de la població estrangera. Parlant dels tràmits a què es veuen abocades les persones estrangeres P1 és molt clar: *“por cada paso que tiene que hacer una persona normal ellos tienen que hacer cinco, o seis, o siete (...) son trámites burocráticos que dificultan sobremanera el total desenvolvamiento del joven, en este caso, contando con los problemas puedan ocasionar los imprevistos y el desgaste familiar”.*

P3 comenta com afecta això al procés de transició de l'escola al treball del jovent immigrant: *“per fer les pràctiques formatives, no hi ha problema. Però després entrem en el que són les alternances duals... si la relació és laboral i no hi ha autorització de treball ... aquestes persones es queden fora”.* I és que el marc legal dificulta l'accés a la formació dual, atès que si no tenen autorització de treball queden fora del procés perquè no els poden fer un contracte, la qual cosa comporta una pèrdua d'oportunitats. De fet, no poden fer ni pràctiques laborals.

D'altra banda, com diu P1, hi ha moltes dificultats per reagrupar i els que ho aconsegueixen ho fan superant moltes traves administratives que provoquen un temps d'impàs, que en el cas de les persones joves que arriben en el període d'adolescència fa molt difícil el procés d'inserció social.

A tot això cal afegir el funcionament d'un mercat de treball que dóna poques opcions de desenvolupament professional a la població jove i que tendeix a sobreexplotar-la amb condicions laborals precàries, tal com ja hem vist més amunt.

Pel que fa als factors endògens, podem distingir tres aspectes: situació material, projecte migratori i aspectes culturals del col·lectiu d'origen.

En general la situació de les famílies immigrades és pitjor que la mitjana de les famílies espanyoles. En tot cas el grup està d'acord en què moltes de les famílies disposen de

pocs recursos. De fet, han emigrat justament per millorar la seva situació econòmica. Això té com a mínim dos tipus de conseqüències que afecten les perspectives laborals d'aquest jovent.

D'una banda es veuen en la necessitat d'aportar recursos a la llar on viuen, de manera que els seus itineraris formatius queden limitats per la necessitat de treballar, la qual cosa és una diferència respecte de la joventut autòctona (P5). De l'altra, els recursos de les famílies per donar suport a uns processos formatius de més èxit i més ambiciosos són especialment limitats.

En contraposició a aquesta opinió majoritària però, P2 alerta que no funciona així en tots els casos i que depèn més del nivell socioeconòmic de la família, atès que hi ha famílies d'origen marroquí, assentades al país i en condicions econòmiques millors, que es plantegen la formació dels fills més a llarg termini, en els mateixos termes en que ho fa la població autòctona.

Indirectament relacionat amb la situació econòmica hi ha el projecte migratori de la família. L'emigració és majoritàriament un projecte familiar. Es tracta d'obtenir més ingressos per cobrir les necessitats de la família. Una família que normalment triga temps en estar vivint junta en el país d'emigració, si és que aquest és el seu objectiu, car en molts casos l'objectiu és més enviar una part dels ingressos al país d'origen i no necessàriament el trasllat de tota la família al lloc d'emigració. En tots els casos, la major part dels immigrants tenen una necessitat imperiosa d'ingressos ràpids, no només per viure en lloc d'immigració sinó també per cobrir les necessitats familiars en el lloc d'origen (P1)(P5).

En relació amb aquesta idea, P1 explica que la major part de les famílies llatinoamericanes envien diners al país d'origen i que això comporta la necessitat d'obtenir diners per damunt d'altres consideracions, perquè una part dels ingressos van al país d'origen per ajudar la família i per invertir-hi, per exemple comprant habitatges, que comparativament són molt més econòmics tenint en compte la diferència de la relació entre preus i ingressos. En concret, es refereix a la població equatoriana, un col·lectiu llatinoamericà amb una important presència a Catalunya,: *"Muchas personas realizan inversiones en su país de origen porque es más barato que invertir aquí. Por ejemplo, cuando vino aquí, el inmigrante que llegaba compraba un pisos... ahora, si tienen trabajo no compran aquí, lo compran allá, que es mucho más económico y dejan patrimonio para su familia"*. Per a P1 això comporta una situació d'un cert desarrelament per a aquestes famílies, ja que *"la mayoría de las personas no viven en dos mundos, solo viven aquí"*, situació que s'agreuja per la composició de la unitat familiar: *"son familias desestructuradas. Un miembro de la familia, madre o*

padre está aquí, y madre o padre está allá. Los que están aquí tienen que trabajar para mandar dinero allá”.

En canvi, segons P2, en el cas de la joventut musulmana es tracta més d'una qüestió cultural que no de necessitats econòmiques i compromís amb el lloc d'origen. Els marroquins joves no tenen la pressió d'enviar diners al Marroc perquè al Marroc ja no funciona la família extensa. La família és cada cop més una família nuclear, especialment per a aquelles famílies que estan assentades a Catalunya. La diferència amb la joventut autòctona és que tenen la voluntat de formar una família molt abans que els autòctons, al voltant dels vint anys. És una qüestió cultural, que està associat a la cultura musulmana: és el cas dels marroquins però també dels pakistanesos. P2 ho deixa clar quan parla *“del somni de construir una família als 20 anys”* i del fet que *“tenir un contracte de treball de 40 hores m' està garantint un somni, i això és un tema cultural i tradicional que tenen inculcat molts joves”*.

El grup està d'acord en què aquests diversos factors, tant els externs al col·lectiu com aquells atribuïbles al propi col·lectiu, es reflecteixen en l'experiència formativa de la població estrangera jove, tant pel que fa al seu èxit escolar, com pel que fa als seus itineraris formatius.

P2 considera que tant en la formació reglada com en la formació ocupacional existeix una percepció simbòlica del fet de ser d'origen estranger encara que hagi nascut aquí. Aquesta percepció d'estranger a més va acompanyada de l'etiquetatge d'aquests alumne des del punt de vista dels seus objectius i itineraris formatius i laborals: *A l'aula hi ha trenta nanos diversos i com condiciona aquest nom cognom a l'hora de buscar una practica, en igualtat de condicions i oportunitats?.* És per això que l'oferta de formació està adreçada a determinades feines: atenció a gent gran, manteniment, hostaleria, neteja, que són les que es consideren, de manera més o menys conscientment, les pròpies d'aquests col·lectius. Aquesta idea apunta a un prejudici que adjudicaria uns segments de l'estructura ocupacional per raó d'origen.

D'altra banda les mancances de competències bàsiques que presenten molts d'aquests/es joves estrangers (P6), en el cas del col·lectiu llatinoamericà, serien causades segons P1 per les circumstàncies del propi procés migratori. Els joves llatinoamericans creixen en famílies desestructurades per la separació geogràfica. Les mares immigrades estan soles, treballen tot el dia i no poden ocupar-se de l'evolució dels seus fills.

A més, segons P3, la necessitat d'obtenir ingressos els fa plantejar-se la formació més instrumental i curta possible i això ho mostra el fet que fan Formació Professional de Grau Mitjà però no de Grau superior perquè volen trobar feina aviat: *“en el cas de*

persones que cursen tècnics, cicles formatius de grau mitjà, i decideixen no continuar, és a dir, no fer itinerari de grau superior, perquè no tenen el coixí familiar de poder viure a dins de la unitat familiar més temps, o potser econòmicament no tenen aquesta oportunitat". Encara que també esmenta que aquest abandonament dels estudis pot estar relacionat amb la voluntat de formar una família molt abans que els autòctons, abans esmentada, i la necessitat, per tant, de tenir una feina al més aviat possible.

Com ja hem comentat abans però, aquesta idea, que és majoritària, és matisada per P2, segons la qual les expectatives de formació depenen de l'estatus social. Hi ha famílies marroquines que aposten més pel llarg termini en la formació dels seus fills.

Algunes propostes

A l'hora de fer propostes orientades a millorar la situació laboral de la joventut estrangera des de les polítiques públiques, el grup planteja tres àmbits d'intervenció: l'àmbit de les polítiques de recursos humans d'empreses i administració, l'àmbit de l'educació i la formació, i l'àmbit de la normativa d'estrangeria.

Es demana una reflexió sobre com les empreses públiques o el sector públic en general reflecteixen la realitat dels joves estrangers. En aquest sentit, P2 proposa més flexibilitat en els requisits per contractar persones estrangeres en feines relacionades amb els col·lectius estrangers, de manera que es valori més el coneixement del col·lectiu i la seva problemàtica que titulacions acadèmiques.

Pel que fa a les empreses privades, es considera necessari un treball de formació de directius/ves i empresaris/àries enfocat a la reeducació de com s'han de buscar nous professionals per tal de fer possible que es visualitzin els joves de manera positiva, en especial els d'origen estranger. L'objectiu ha de ser invertir la mirada que es té dels joves estrangers, posant sobre la taula el seu talent (P6), i veure *"com canviem determinades visions i com aconseguim que les imatges dels joves en general siguin positives i treure aquest estereotips ... que els joves no volen fer res. Els joves has d'escoltar-los, has de saber, has de fer aquest encaix i oferir-los... perquè tenen competències, tenen ganes, potencial..."*. P1 insisteix que cal fer formació específica als empresaris/àries perquè el 80 % de les empreses del país són pimes i no tenen prou assessorament estratègic: *"¿A quién tenemos que formar? ¿A los jóvenes o a los empresarios? ¿Creo que ahí está la cuestión?"*. P4 afegeix que justament la conducta empresarial és el més difícil de canviar. Tanmateix, per a P3 és absolutament necessari *"generar una cultura de país de reconeixement del que ofereixen les persones joves"*.

P6 proposa la creació d'espais en què empresaris i joves es trobin, perquè siguin els mateixos joves els que expliquin que és el que poden oferir.

D'altra banda tant P1 com P4 i P5 opinen que el que no s'ha de fet són polítiques d'incentivació econòmica. L'experiència diu que les polítiques d'incentiu a la contractació han generat més precarietat, fent que aquesta precarietat laboral es cronifiqui.

Tot enllaçant la formació amb els processos d'inserció laborals, proposa una política de clúster industrials amb itineraris formatius i orientació (P3): *“muntar un clúster, a nivell del territori, treballar amb la cambra de comerç, associacions, patronals... centres educatius. Hi ha models força exitosos i referents”*. Aquesta importància de l'orientació es reforça posant com a exemple els programes de noves oportunitats del SOC on cada jove té un tutor que l'acompanya en tot el procés. Un element important que posa de manifest P6 és que *“el jove té dret a equivocar-se i això no està penalitzat ...té dret a fer, a equivocar-se i en aquest sentit tornar a provar i veure quin és l'itinerari que realment l'interessa”*.

Pel que fa al sistema educatiu, hi ha consens en la necessitat de millorar l'orientació en el procés educatiu, començant a l'etapa inicial i allargant-ho fins els 18 anys millorant l'orientació professional. Això no s'ha de fer quan ja estant acabant l'ESO sinó que s'ha de començar abans. A més es planteja que manquen itineraris professionals clars i que l'orientació l'han de realitzar persones ben formades (P3) especialment de les persones que treballen amb col·lectius de joves estrangers (P2).

D'altra banda es demana més inversió en educació tant per fer les millores que es demanen com per donar suport a les famílies d'aquests joves.

Es planteja també que s'ha de treballar conjuntament amb les famílies, l'entorn, els centres educatius.. Cal que l'equip educatiu, la família i l'entorn vagin a l'hora i els acompanyin, més enllà de la valoració dels aspectes culturals o religiosos que condicionen el comportament de les famílies (P2): *“el equipo educativo, la familia y el entorno tiene que acompañar al joven para que sus expectativas puedan llegar, porque habilidades tiene, ganas tiene, pero hay algo que falla”*.

Pel que fa a la normativa d'estrangeria es demana més flexibilitat i més agilitat en els tràmits. P6 posa com a exemple de flexibilitat l'adaptació dels programes de noves oportunitats i garantia social del Servei d'Ocupació de Catalunya a la situació dels menors no acompanyats.

7. Conclusions de l'anàlisi qualitatiu

La situació d'atur i ocupació precària de la població jove en general és especialment complicada en el cas de la joventut estrangera. Les seves ocupacions es concentren en sectors d'activitat on la precarietat és més elevada, amb més temporalitat, salaris més baixos i la pràctica empresarial d'allargament de la jornada de manera arbitrària i sovint no reconeguda. A això cal afegir-hi un percentatge de contractes a jornada parcial no volguts clarament superior als contractes parcials involuntaris de la població jove de nacionalitat espanyola.

De la conversa entre els experts es dedueixen alguns dels factors que afavoreixen aquesta pitjor situació de la joventut estrangera. D'aquests factors, n'hi ha que són de context, atribuïbles a la societat d'acollida, i altres que tenen més a veure amb factors endògens del col·lectiu d'origen.

Com a factors de context primari, tenim la legislació d'estrangeria, especialment pel que fa a l'obtenció de permisos de treball i els processos de reagrupament familiar. El seu procés d'inserció social i laboral es realitza en un marc legal que es considera massa rígid i burocràtic, que obstaculitza especialment la relació dels joves estrangers amb el mercat de treball de Catalunya, tant pel que fa a la contractació laboral com pel que fa als processos de transició de l'escola al treball.

També en aquest àmbit del context cal situar l'existència d'una percepció forçada d'estereotips i prejudicis per part de la societat d'acollida que està present en el comportament i les decisions que es prenen en l'àmbit institucional (escola i serveis socials) i en l'empresarial, pel que fa a l'orientació acadèmica i professional, i la selecció, contractació i gestió de personal. En aquest sentit, el grup de discussió denuncia que en aquests àmbits s'evidencien conductes clarament discriminatòries.

Com a factors endògens se situen les condicions i objectius del procés migratori familiar i també aspectes culturals que configuren una estructura de valors diferent, si més no en alguns aspectes, a la de la joventut autòctona.

Es considera que molt majoritàriament el projecte migratori familiar està orientat a l'obtenció ràpida d'ingressos. Els motius són la necessitat directa del grup familiar que ha emigrat, però també les necessitats o projectes econòmics de la part de la família que resta al país d'origen, tant si això depèn d'una estructura familiar extensa com si es tracta d'una estructura familiar més nuclear però que manté una separació geogràfica dels seus membres. A això cal afegir-hi que alguns col·lectius tenen encara molt present la idea del retorn i volen invertir recursos en el país d'origen.

També es destaquen les diferents pautes culturals en funció de l'origen en relació amb la voluntat de formar una família que empeny alguns joves estrangers a matrimonis molt primerencs en comparació als del jovent de la societat receptora. Aquesta pràctica imposa la necessitat d'accedir al més aviat possible al mercat de treball per garantir l'obtenció d'ingressos capaços de mantenir econòmicament la família.

Aquestes dues motivacions per obtenir el màxim d'ingressos possibles al més aviat possible, que es visualitza en la seva alta taxa de treball a temps parcial no volgut, té un efecte directe sobre la reducció del seu itinerari formatiu post-obligatori.

Aquesta limitació en la seva formació redueix de manera ostensible les seves possibilitats en el mercat de treball. La combinació d'un nivell d'estudis baix, amb l'efecte dels prejudicis socials i particularment empresarials fa que acabin treballant (els que troben una feina més o menys digna d'aquest nom) en aquelles feines que la societat d'acollida els té destinats com a pròpies del seu col·lectiu d'origen i en les condicions de precarietat que es donen en aquestes activitats.

Només un canvi en les perspectives familiars -que, tal com s'ha comentat en el grup, hi ha famílies que han començat a fer-, combinat amb un canvi en les percepcions socials i empresarials respecte la joventut estrangera, sumat a una flexibilització de la normativa d'estrangeria, podrien modificar la situació de precarietat de la població jove estrangera respecte la població jove autòctona.

8. Propostes

Tal com hem dit a la presentació de l'estudi, -i atenent al canvi metodològic iniciat a l'anterior informe i que ha continuat en l'informe d'enguany amb la incorporació d'una part qualitativa-, a continuació volem presentar un seguit de propostes que s'extreuen de l'anàlisi del treball realitzat i que cerquen millorar la situació laboral de les persones joves d'origen estranger.

És evident que cal una flexibilització i agilitació dels procediments d'estrangeria, especialment l'obtenció i manteniment de les autoritzacions de residència i treball i dels processos de reagrupament familiar, i evitar així els efectes negatius d'un procediment excessivament rígid i burocràtic pel que fa al procés d'incorporació al mercat de treball de la joventut estrangera.

D'altra banda, cal combatre els estereotips i els prejudicis en relació amb les persones joves d'origen estranger vinculats –entre altres aspectes- a la seva mateixa condició de joves, però també a aspectes culturals o religiosos. Aquests estereotips i prejudicis són presents en tots els àmbits de la societat (educatiu, institucional, empresarial...) i poden donar lloc a actituds discriminatòries que limitin o condicionin la incorporació de les persones joves estrangeres al mercat de treball i les condemnen a optar per feines de baixa qualificació i per sectors d'elevada precarietat laboral.

És absolutament necessari dur a terme les actuacions formatives i de sensibilització necessàries per modificar la visió estereotipada d'una part de l'empresariat que veu la incorporació de jovent com una despesa, a causa de la seva manca d'experiència, més que no pas com una inversió, per la incorporació de talent que representa i els efectes positius que això pot tenir per a l'empresa.

Cal afrontar de manera decidida la lluita contra el fracàs escolar que afecta especialment el jovent estranger amb una millora de la dotació pressupostària adreçada a educació, però també amb un treball conjunt de la comunitat educativa. És absolutament necessari que l'equip docent, la família i l'entorn vagin a l'hora i garanteixin un adequat acompanyament i orientació d'aquests joves durant tot el procés educatiu, començant per l'etapa inicial i allargant-lo fins a l'educació postobligatòria.

Per últim, és important tenir en compte la diversitat existent entre els joves estrangers i que l'accés a la nacionalitat espanyola no esborra per ella mateixa els elements que estan en l'origen de les discriminacions i les dificultats per accedir al mercat de treball que afecta les persones joves d'origen estranger.

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies**